

**ARDHJA NË NDIHME NJERIUT TË TRISHTUAR
KUNDËR INTRIGAVE TË DJALLIT TË MALLKUAR**

IBËN KAJJIM EL XHEUZIJE

**ARDHJA NË NDIHME NJERIUT TË TRISHTUAR
KUNDËR INTRIGAVE TË DJALLIT TË MALLKUAR**

Autor

Ibën Kajjim el XHEUZIJE

Përktheu

Ebu Enes Bledar ALBANI

Ndarja e zemrave në të shëndoshë, të sëmurë dhe të vdekur

Përderisa zemrat cilësohen me jetë dhe me të kundërtën e saj, në varësi të kësaj ato janë ndarë në tre gjendje zemrash:

1.Zemra e shëndoshë

Kjo është zemra e pastër, ku nuk ka për të shpëtuar askush në Ditën e Gjykimit përveç atij i cili shkon tek Allahu me këtë zemër; siç thotë Allahu i Lartësuar: **“Atë ditë nuk do të bëjë dobi as pasuria dhe as fëmijët, përveç atij i cili vjen tek Allahu me zemër të pastër (prej shirkut dhe hipokrizisë).”** [Es Shuara: 88-89].

Fjala “e pastër” është përdorur në formën sipërore në arabisht, sikur njeriut me zemër të pastër, pastërtia i është bërë atribut i pandarë. Ajo gjithashtu është antonim i zemrës së sëmurë (gjithmonë në arabisht).

Fjalët e njerëzve janë të ndryshme për sa i përket domethënies së zemrës së pastër e të shëndoshë dhe ato mund të përmbliidhen me shprehjen: “Ajo është zemra e cila ka shpëtuar dhe është pastruar nga çdo lloj epshi dhe dëshire që kundërshton urdhërin e Allahut dhe ndalesën e Tij, si dhe nga çdo e dyshimtë apo mëdyshje që bie ndesh me njoftimin e Allahut. Ajo zemër është pastruar nga të qenurit në robërinë e dikujt tjetër përveç Allahut si dhe nga të marrurit për gjykues tjetërkënd përveç të Dërguarit të Tij.

Ajo është pastruar me dashurinë për Allahun dhe me të marrurit për gjykues të Dërguarin e Tij, me frikë nga Ai, me shpresë tek Ai, duke iu mbështetur Atij, duke iu kthyer Atij me pendim, duke iu nënshtruar vetëm Atij, duke e paraprirë kënaqësinë e Tij në çdo gjendje dhe duke iu larguar zemërimit të Tij me çdo mënyrë. Kjo është esenca e adhurimit dhe të qenurit rob vetëm i Allahut, dhe kjo nuk i takon veçse Allahut, Një.

Kështu, zemra e pastër është ajo zemër e cila ka shpëtuar nga të pasurit vend për shokvënie Allahut në të, të çdo lloj forme qoftë. Ajo e ka veçuar adhurimin e saj vetëm për Allahun e Lartësuar; me dëshirë, dashuri, mbështetje, dorëzim, nënshtrim, frikë dhe shpresë.

Ajo zemër e bën gjithçka për Hir të Allahut; nëse do, do për Allahun, nëse urren, urren për Allahun, nëse jep, jep për Allahun dhe nëse mban, mban për Allahun.

Por asaj nuk i mjafton kjo pa u pastruar nga të nënshtruarit dhe të marrurit për gjykues tjetërkënd përveç të Dërguarit të Allahut.

Ky besimtar e lidh zemrën e tij fort në pasimin dhe marjen për shembull të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe askënd tjetër, qoftë në fjalë apo në vepra; në fjalët e zemrës, të cilat janë bindjet dhe në fjalët e gjuhës, të cilat janë treguese të asaj që ndodhet në zemër.

Punët e zemrës: janë dëshira, dashuria, urrejtja dhe efektet e tyre, po ashtu edhe punët e gjymtyrëve. Dhe për të gjitha këto, të mëdhatë e të imëtat, është gjykues ai me të cilin ka ardhur i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Zemra e tij nuk paraprin askë para atij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!); as në bindje, as në fjalë dhe as në vepër. Ashtu siç thotë Allahu i Lartësuar: **“O ju që keni besuar! Mos vendosni para se të vendosë Allahu dhe i Dërguari i Tij.”** [El Huxhurat: 1]. D.m.th: Mos flisni para se të flasë ai dhe mos veproni deri sa t’iu urdhërojë ai.

Dikush prej selefëve ka thënë: Për çdo vepër sado e vogël qoftë hapet një dosje dhe shkruhet: Përse? Si? D.m.th: Përse e bëre (a e bëre për Hir të Allahut apo jo?) dhe si e bëre (a e bëre në përputhje me sunetin apo jo)?

E para: është pyetje për shkakun e kryerjes së veprës, shtytësin dhe nxitësin e saj; a ka qenë ndonjë fitim i shpejtë prej fitimeve të vepruesit të saj dhe për të arritur ndonjë qëllim të tij në këtë dynja: që ta duan dhe ta lavdërojnë njerëzit, apo nga frika se ata e shajnë. Apo për të arritur diçka që dëshiron në këtë botë apo të largojë ndonjë gjë të urryer.

Apo shtytësi i saj është të ngriturit me hakun e adhurimit dhe kërkimin e mëshirës dhe të afruarit tek Allahu i Lartëmadhëruar.

Pyetja këtu është: A e ke kryer këtë vepër për Zotin tënd, apo për veten tënde dhe dëshirat e tua?

Ndërsa e dyta është pyetje për pasimin e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) në atë adhurim; a ka qenë kjo vepër prej atyre që Unë të kam bërë të ligjshme në gjuhën e të Dërguarit Tim, apo ka qenë një vepër e paligjshme dhe jo në përputhje me Kënaqësinë Time?

E para është pyetje për sinqeritetin, ndërsa e dyta pyetje për pasimin e të Dërguarit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), pa të cilat Allahu nuk pranon asnjë vepër.

Rruga e të shpëtuarit nga pyetja e parë: është pastrimi i qëllimit vetëm për Allahun.

Dhe rruga e të shpëtuarit nga pyetja e dytë: është vërtetimi i pasimit të Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe pastrimi i zemrës nga ndonjë

dëshirim i ndryshimit të qëllimit dhe sinqeritetit për Allahun, apo ndonjë dëshirë që kundërshton pasimin e të Dërguarit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

Kjo është e vërteta e zemrës së shëndoshë për të cilën është garantuar shpëtimi dhe lumturia e përhershme.

2.Zemra e vdekur

Lloji i dytë i zemrave është zemra e kundërt me të parën, zemra e vdekur në të cilën nuk ka jetë. Kjo zemër nuk e njeh Zotin e saj, nuk e adhuron Atë ashtu si e ka urdhëruar dhe as nuk e do Atë ashtu si Ai pëlqen. Përkundrazi, ajo është e pushtuar nga epshet, dëfrimet dhe zemërimi i Zotit të saj për shkak të shthurjes së saj. Ajo nuk do t'ia dijë nëse me epshet dhe dëshirat e saj fiton kënaqësinë e Zotit të saj apo zemërimin e Tij. Ajo është rob i tjetërkujt përveç Allahut; në dashuri, frikë, shpresë, kënaqësi, zemërim, madhërim i Dërguari i Allahut nënshtrim.

Nëse do diçka apo dikë, ajo e do për hir të epsheve të saj dhe nëse urren, urren për epshet e saj. Nëse jep, jep për epshet e saj e nëse mban, mban dhe nuk jep për hir të epsheve të saj. Epshi i saj është më i privilegjuar dhe më i dhashur se kënaqja e Zotit të saj. Epshi është prijës i saj, dëfrimi komandues i saj, injoranca udhëheqës i saj dhe hutimi anija e saj. Me të menduarit për arritjen e sendeve të kësaj dynjaje ajo është mbytur. Me marramendjen e epsheve dhe dashurinë e kalimtares ajo është dehur. Thirret për tek Allahu dhe banesa e përherhshme nga një vend i largët, por ajo nuk i përgjigjet këshilluesit dhe ndjek çdo djall të pabindur e tiran. Dynjaja është ajo që e mërzit dhe e kënaq atë. Epshi e verbon nga çdo gjë tjetër përveç të kotës dhe të pavërtetës.

Shoqërimi i zotëruesit të kësaj zemre është sëmundje, të jetuarit me të është sëmundje dhe të qëndruarit me të është shkatërrim.

3.Zemra e sëmurë

Lloji i tretë i zemrave është ajo zemër në të cilën ka jetë por ka edhe sëmundje. Ajo ka dy lëndë dhe herë e tërheq njëra e herë tjetra, por ajo në të vërtetë është e asaj lëndë e cila fiton mbi tjetrën prej atyre të dyjave. Në të ekziston dashuri për Allahun e Madhëruar, besim në të, sinqeritet dhe të mbështetur tek Ai, gjë e cila është edhe lënda e jetës së saj. Por në të ekziston gjithashtu dashuri për epshet, privilegjim i tyre, përpjekje për arritjen e tyre, smirë, mendjemadhësi, vetëkënaqësi, dëshirë për pushtet e prishje në tokë, gjë e cila është lënda e shkatërrimit dhe prishjes së saj.

Kjo zemër është nën ndikimin dhe sprovën e dy thirrësave: thirrësit për tek Allahu, tek i Dërguari i Tij dhe tek Bota Tjetër, dhe thirrësit për në kënaqësitë e kësaj bote

kalimtare. Ndërsa zemra i përgjigjet atij i cili e ka derën më pranë saj dhe që është komshi më i afërt me të.

Kështu, zemra e parë është zemër e gjallë, e butë dhe e vetëdijshme. E dyta është zemër e ngurtë dhe e vdekur. Ndërsa zemra e tretë është e sëmurë dhe ajo ose është më pranë shpëtimit dhe pastërtisë, ose më pranë prishjes dhe humbjes.

Allahu i Madhëruar i ka përmendur të treja këto zemra së bashku në Fjalën e Tij: **“Nuk kemi dërguar ndonjë të Dërguar apo Lajmëtar para teje dhe ai të shpallte nga Mesazhi apo të fliste nga mendimi i tij, veçse djalli ka hedhur mashtrime në të. Por Allahu dërrmon atë çfarë hedh djalli, pastaj Allahu vendos dhe ngre Mesazhin e Tij. Dhe Allahu është i Gjithëdituri, më i Urti: Me qëllim që Ai (Allahu) t’a bëjë atë që është hedhur e përzierë në të nga djalli, sprovë për ata, zemrat e të cilëve janë me sëmundje dhe për ata, zemrët e të cilëve janë bërë të ngurta. Por është e sigurtë se të padrejtët janë në përçarje e mosmarrëveshje, tepër larg (nga e vërteta); Dhe me qëllim që ata të cilëve iu është dhuruar dija ta mësojnë se ai (Kurani) është e vërteta nga Zoti yt, që ata të besojnë në të dhe që zemrat e tyre t’i nënshtrohen Atij me përlulje. Është mëse e vërtetë se Allahu është Udhëzuesi drejt Rrugës së Drejtë i atyre që besojnë.”** [El Haxh: 52-54].

Në këtë ajet, Allahu i Madhëruar i ka ndarë zemrat në tre lloje: dy prej tyre janë të sprovuara e të prekura, ndërsa e treta është e shpëtuar.

Dy të prekurat janë zemra në të cilën ka sëmundje dhe zemra e ngurtë.

Ndërsa zemra e shpëtuar është zemra e besimtarit të përlulur Zotit të tij. Kjo është edhe zemra e qetë dhe e sigurtë, e nënshtrohet Zotit të saj, e dorëzuar tek Ai dhe e përlulur Atij.

Kjo sepse zemra dhe gjymtyrët e tjera të trupit kërkohen që të jenë të shëndosha e të rregullta, pa defekt në to, me qëllim që të jenë të afta të kryejnë atë për të cilën janë përgatitur dhe krijuar. Ndërsa dalja e tyre nga natyrshmëria e tyre ndodh për shkak të ngurtësimit apo tharjes dhe mosaftësisë së tyre për të kryer ato gjëra për të cilat janë krijuar, si dora e paralizuar, gjuha memece, hunda jonuhatëse, organi gjenital i tredhur apo syri i verbër.

Ose për shkak të ndonjë sëmundjeje dhe defekti në gjymtyrë, gjë e cila pengon kryerjen e funksioneve të tyre në mënyrë të plotë dhe të rregullt.

Për këtë shkak, zemrat janë ndarë në këto tre lloje.

Zemrës së shëndoshë dhe të pastër; nuk i duhet për të pranuar të vërtetën, për ta dashur dhe për ta privilegjuar atë, veçse njohja e saj. Dhe vetia e të njohurit tek kjo zemër është e saktë dhe e rregullt. Ajo i nënshtrohet plotësisht të vërtetës dhe e pranon atë.

Ndërsa zemra e vdekur është e ngurtë; nuk e pranon dhe nuk përulet para të vërtetës.

Dhe zemra e sëmurë; nëse atë e mund sëmundja, ajo bashkohet me zemrën e vdekur dhe të ngurtë, e nëse fiton shëndeti, ajo bashkohet me zemrën e pastër e të shëndoshë.

Shprehjet që hedh djalli nëpër veshë dhe dilemat e dyshimet që hedh ai nëpër zemra, janë prova për këto dy zemra dhe forcë për zemrën e gjallë e të shëndoshë, pasi që kur këto gjëra i ballafaqohen kësaj zemre, ajo i urren ato dhe e di mirë se e vërteta është e kundërta e asaj që hedh djalli. Kështu, kjo zemër përulet para të vërtetës, qetësohet dhe bindet. Ajo e di falsifitetin dhe pavërtetësinë e atyre që hedh djalli, kështu që i shtohet edhe më shumë besimi në të vërtetën dhe dashuria për të, dhe i shtohet mohimi i të pavërtetës dhe urrejtja për të.

Zemra e sëmurë vazhdon të qëndrojë në dyshim dhe dilemë nga ajo që hedh djalli, ndërsa zemra e shëndoshë dhe e pastër nuk dëmtohet kurrë nga ajo që hedh djalli.

Hudhejfe ibën el Jeman (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Fitnet (sprovat) i shfaqen zemrave njëra pas tjetrës ashtu si vijat e rrogosit që mbesin në trup (kur fle mbi të). Cilado zemër që i pranon dhe i thith ato në vete, në të shfaqet një njollë e zezë, ndërsa zemra që i refuzon ato, në të shfaqet një njollë e bardhë. Derisa zemrat të ndahen në dy lloje: zemër të zezë pus si fundi i kusisë (me të cilën valohet uji mbi zjarr) së përmbysur dhe ajo nuk e dallon të mirën dhe as të keqen nuk e konsideron të keqe. Ajo nuk njeh asgjë tjetër përveç asaj që është mbjellë në të. Zemra tjetër është zemra e bardhë të cilën nuk e dëmton asnjë lloj sprove, sa të jenë qiejt e toka.”** [E transmeton Muslimi (144) dhe Ahmedi (5/405)].

Në këtë hadith, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka krahasuar shfaqjen e sprovave tek zemrat me shfaqjen e vijave të shkaktuara në trup nga të fjeturit mbi hasër (rrogos), të cilat zmadhohen dalë nga dalë. Pastaj i ndau zemrat pas shfaqjes së sprovave në dy lloje: zemra e cila i pranon dhe i thith sprovat ashtu si thith sfungjeri ujin dhe në të shfaqet një njollë e zezë. Kjo zemër vazhdon të thithë çdo sprovë (dyshim, gjynah) që i shfaqet deri sa të nxihet dhe të

përmbysset. Kjo është edhe domethëia e fjalës së tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): “si fundi i kuisë së përmbysur”.

Nëse zemra nxihet dhe përmbysset, prej këtyre dy epidemive, asaj i shfaqen dy sëmundje të rrezikshme të cilat e hedhin atë në mjerim e shkatërrim:

Sëmundja e parë: Ngatërrimi i të mirës me të keqen; duke mos dalluar ndërmjet të mirës nga e keqa dhe anasjelltas. Madje ndoshta kjo sëmundje sundon mbi të deri sa të besojë se e mira është e keqe dhe e keqja e mirë, se suneti është bidat dhe bidati sunet, se e vërteta është e pavërtetë dhe e pavërteta e vërtetë.

Sëmundja e dytë: Marrja për gjykues epshin e tij dhe jo atë me të cilën ka ardhur i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), si dhe të nënshtruarit epshit dhe dëshirave të tij dhe të pasuarit e tyre.

Ndërsa në zemrën e bardhë ka lindur drita e besimit dhe ka ndriçuar kandili i tij. Nëse asaj i shfaqen sprovat, ajo i refuzon dhe i kthen mbrapsht ato, duke iu shtuar kështu drita, shkëlqimi dhe forca.

Sprovat të cilat i shfaqen zemrave janë pikërisht shkaqet e sëmundjes së tyre. Ato janë sprovat e epsheve dhe të dyshimeve e dilemave, të arrogancës e humbjes, të gjynaheve e bidateve, të padrejtësisë e injorancës.

E para (sprovat e epsheve dhe dëshirave) ka rezultat prishjen e qëllimit dhe dëshirës, ndërsa e dyta (sprovat e dyshimeve) ka rezultat prishjen e njohjes dhe bindjes.

Sahabet (Allahu qoftë i kënaqur me ta!) i kanë ndarë zemrat në katër lloje, siç është përcjellë lajm i saktë nga Hudhejfe ibën el Jeman se ai ka thënë: **“Zemrat janë katër lloje: Zemër e pastruar në të cilën gjendet një kandil ndriçues, dhe kjo është zemra e besimtarit. Zemër e mbyllur me këllëf, dhe kjo është zemra e mosbesimtarit. Zemër e përmbysur, dhe kjo është zemra e hipokritit, i cili njohu pastaj refuzoi, pa pastaj u verbua. Dhe zemër e përbërë nga dy lëndë; lënda e besimit dhe lënda e hipokrizisë. Kjo zemër i përket asaj që triumfon mbi tjetër nga ato të dyja.”** [Hadith i dobët (Daif)]. E ka konsideruar të atillë shejh Albani në “Es silsiletu es Daife”, me nr. 5161].

Fjala e tij: **“zemër e pastruar”**, d.m.th. e pastruar nga gjithçka tjetër përveç Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Ajo zemër është pastruar dhe ka shpëtuar nga çdo gjë tjetër përveç të vërtetës. “në të cilën gjendet një kandil ndriçues”; ai është kandili i besimit. Me fjalën **“e pastruar”** ai ka dashur të tregojë të shpëtuarit e saj nga e kota dhe epshet, ndërsa me kandilin në të, ai ka dashur të tregojë lindjen dhe shkëlqimin e saj me dritën e dijes dhe të besimit.

Ndërsa me zemrën e mbuluar, ai ka dashur të tregojë për zemrën e mosbesimtarit, pasi që ajo zemër gjendet brenda një mbulese dhe këllëfi, gjë e cila shkakton që asaj të mos i arrijë drita e dijes dhe besimit. Ashtu si ka thënë Allahu i madhëruar kur tregon për çifutët: **“Dhe thonë: Zemrat tona janë të mbështjella.”** [El Bekare: 88]. D.m.th. brenda këllëfit të tyre.

Ky këllëf është mbështjellja të cilën Allahu e ka vendosur në zemrat e tyre, dënim për ta ngase e kundërshtuan të vërtetën dhe e refuzuan atë me mendjemadhësi. Ky këllëf është mbështjellje për zemrat, shurdhëri për veshët dhe verbëri për sytë. Ajo është perdja e padukshme për sytë e tyre, e cila përmendet në Fjalën e Allahut: **“Dhe kur ti (O Muhamed) lexon Kuranin, ne vëmë mes teje dhe atyre që nuk besojnë në Jetën e Përtejme, perde të padukshme. Ne vumë mbështjellje mbi zemrat e tyre, që të mos e kuptojnë atë (Kuranin), dhe në veshët e tyre shurdhim.”** [El Isra: 45-46].

Kur këtyre zemrave u përmendet pastrimi i teuhidit dhe i pasimit të të Dërguarit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), poseduesit e tyre kthejnë shpinën dhe largohen.

Ndërsa me zemrën e përmbys, ai ka dashur të tregojë zemrën e hipokritit, ashtu siç thotë Allahu i Madhëruar: **“Ç’është kështu me ju që jeni ndarë në dy grupe për çështjen e hipokritëve, ndërsa Allahu i ka kthyer ata mbrapa për shkak të asaj që vepruan duart e dyre.”** [En Nisa: 88]. D.m.th: i përmbysi ata dhe i ktheu mbrapa në të kotën e tyre në të cilën ata ndodheshin, si rezultat i veprave dhe punëve të tyre të kota. Këto janë zemrat më të këqia dhe më të prishura, pasi që ato e besojnë të pavërtetën për të vërtetë dhe miqësohen me pasuesit e saj, ndërsa të vërtetën e konsiderojnë të pavërtetë dhe i armiqësojnë pasuesit e saj. E Allahu është Ndihmuesi më i Mirë.

Ndërsa me zemrën në të cilën gjenden dy lëndë, ai ka dashur të tregojë zemrën në të cilën nuk ka dominuar besimi dhe nuk ka ndriçuar kandili i tij, pasi që ajo nuk është pastruar e zhveshur vetëm për të vërtetën me të cilën Allahu ka dërguar të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Por në të, përveç kësaj lënde gjendet edhe lëndë e kundërt me këtë, dhe herë gjendet më pranë mosbesimit se sa besimit, dhe herë më pranë besimit se sa mosbesimit. Ndërsa gjykimi për të është sipas asaj që është dominuese nga këto dy lëndë.

Kapitulli i dytë

Ekzistimi i pamohueshëm i sëmundjes së zemrës

Allahu i Lartësuar thotë për hipokritët:

"Në zemrat e tyre ka sëmundje (dyshimi dhe hipokrizie) dhe Allahu ua shtoi atë sëmundje edhe më shumë." [El Bekare: 10].

Gjithashtu ka thënë:

"Me qëllim që Ai (Allahu) t'a bëjë atë që është hedhur e përzierë në të nga djalli, sprovë për ata, zemrat e të cilëve janë me sëmundje." [El Haxh: 53].

Allahu gjithashtu thotë:

"O gratë e Pejgamberit! Ju nuk jeni si çdo grua tjetër. Nëse ju i përmbaheni devotshmërisë (ndaj Allahut), atëherë mos flisni me zë të ëmbël, se mos ndonjë me sëmundje në zemër shtyhet nga dëshira e ligë!" [El Ahzab: 32].

Kështu, Allahu i urdhëroi ato që të mos flasin me zë të ëmbël e provokator, me qëllim që të mos shtyhet nga dëshira e ligë ai që ka sëmundje në zemër, por as të mos flasin me zë të ashpër e fjalë të ulëta, pasi kjo bie ndesh me moralin. Ajo që kërkohet prej tyre është që të flasin fjalë të drejta dhe natyrshme.

Allahu i Madhëruar thotë:

"Në qoftë se hipokritët dhe ata në zemrat e të cilëve ka sëmundje, edhe ata që përhapën shpifje nëpër Medine nuk heqin dorë, Ne padyshim që do të të bëjmë që ti t'i mposhtësh ata dhe nuk do të munden të rrinë në të si fqinj të tu, veçse për shumë pak kohë." [El Ahzab: 60].

Allahu i Lartësuar thotë:

"Ne nuk vënë roje të Zjarrit veçse engjëj dhe Ne e kemi sjellë numrin e tyre të përcaktuar (me 19 engjëj) vetëm si sprovë për mosbesimtarët, me qëllim që ithtarët e Librave të mëparshëm (çifutët dhe të krishterët) të arrijnë në një bindje (se ky Kuran është e vërteta) dhe që besimtarët të shtojnë besimin (se ky Kuran është e vërteta), dhe që të mos lihet asnjë dyshim për ithtarët e Librave të mëparshëm dhe për besimtarët, dhe që ata, në zemrat e të cilëve ka sëmundje (hipokrizie) dhe mosbesimtarët të thonë: "Çfarë kërkon të thotë Allahu me këtë shembull (të çuditshëm)?" Kësisoj Allahu humb atë që Ai do dhe udhëzon atë që Ai do. Dhe askush nuk mund t'i dijë ushtritë e Zotit tënd,

veç Atij Vetë. Dhe ky (të përmendurit e xhehenemit) nuk është gjë tjetër, veçse këshillim përkujtues për njerëzimin." [El Mudethir: 31].

Allahu i Lartësuar tregon këtu për urtësinë për të cilën Ai e ka caktuar numrin e engjëjve të ngarkuar me ruajtjen e Zjarrit dhe se numri i tyre është nëntëmbëdhjetë engjëj.

Këtu, Allahu i Madhëruar ka përmendur pesë urtësi:

1. Sprova për mosbesimtarët, e cila është shtim i kufrit dhe humbjes së tyre.
2. Bindja e fortë e ithtarëve të Librave të mëparshëm e cila shtohet edhe më shumë kur ky lajm (tregimi i numrit të engjëjve rojë) përputhet me atë që gjendet tek ata dhe që e kanë marrë nga pejgamberët e tyre, duke qenë se i Dërguari Muhamed (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) nuk e ka marrë këtë gjë prej tyre. Kështu që, kokëfortëve prej tyre i ngrihet argumenti dhe për ta nuk mbet justifikim, ndërsa ata që do Allahu, i udhëzon që t'i nënshtrohen besimit.
3. Rritja e besimit të atyre që kanë besuar për shkak të besimit të tyre plotësisht në këtë lajm dhe të pranuarit e tij.
4. Heqja e dyshimit nga ithtarët e Librave të mëparshëm për shkak se ata e besojnë diçka të atillë dhe nga besimtarët për shkak të besimit të tyre në të.

Këto janë katër urtësi: Sprova për mosbesimtarët, bindja e ithtarëve të Librit, rritja e besimit të besimtarëve dhe heqja e dyshimit nga besimtarët dhe nga ithtarët e Librit.

5. Ndërsa e pesta është: Dilema dhe dyshimi i mosbesimtarit, në zemrën e të cilit ka sëmundje dhe zemra e tij është verbuar nga të perceptuarit e domethënies së kësaj, për këtë shkak ai thotë: "Çfarë kërkon të thotë Allahu me këtë shembull (të çuditshëm)?"

Këto janë gjendjet e zemrave kur ato përballen me hakun dhe të vërtetën që u zbret atyre: një zemër e sprovuar me të, mohuese dhe refuzuese e saj, një zemër tjetër shton me të besim e bindje, një tjetër bindet për vërtetësinë e saj dhe me të i ngrihet argumenti dhe nuk ngel justifikim për të, dhe një zemër tjetër është në dilemë e verbëri, dhe ajo nuk e di se çfarë është për qëllim me të.

Dhe nëse bindja dhe mosdyshimi në këtë rast, kthehen tek e njëjta gjë, atëherë përmendja e mosdyshimit është aprovues i bindjes, forcues i saj dhe refuzues i çdo gjëje që e kundërshton atë. E nëse ato kthehen në dy gjëra të ndryshme; që bindja të kthehet tek lajmi i përmendur për numrin e engjëjve rojë, ndërsa mosdyshimi të kthehet tek e përgjithshmëja e lajmit të të Dërguarit (Paqja dhe bekimi i Allahut

qofshin mbi të!), për arsye të argumentuarit e këtij lajmi i cili nuk mund të njihet veçse nëpërmjet pejgamberëve, për vërtetësinë e tij, kështu që ai i cili e ka mësuar vërtetësinë e këtij lajmi, nuk dyshon në saktësinë e tij pas njohjes së singjeritetit të të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!). Me këtë gjë del në pah edhe dobia e të përmendurit e këtij lajmi.

Qëllimi ynë këtu është përmendja e sëmundjes së zemrës dhe vërtetësisë së pamohueshme të saj. Allahu i Lartësuar thotë:

"O njerëz! Ju ka ardhur juve një këshillë e mirë nga Zoti juaj (Kurani) dhe shërim për atë që ndodhet në gjokse, udhëzim dhe mëshirë për besimtarët." [Junus: 57].

Pra, Kurani është shërues i atyre që ndodhen në gjokse prej sëmundjeve të injorancës dhe të gabuarit; injorancja është një sëmundje, shërimi i të cilës është dija dhe udhëzimi i drejtë, ndërsa të gabuarit është një sëmundje, shërimi i të cilës është arsyetimi i shëndoshë.

Allahu i Lartësuar e ka pastruar të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) nga këto dy sëmundje, ku thotë:

"Betohem për yllin kur ai bie (a shuhet)! Shoku juaj (Muhamedi) as nuk ka humbur rrugën e drejtë, as nuk ka gabuar." [En Nexhm: 1-2].

Po kështu edhe i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i ka cilësuar Kalifet e tij të drejtë me të kundërtën e këtyre dyjave, me fjalët: **"Kapuni të gjithë për sunetin (rrugën) tim dhe sunetin e Kalifëve të drejtë e të udhëzuar që do të jenë pas meje!"** [Hadith Sahih. E transmeton Ebu Daudi (4607) etj. E ka saktësuar el Albani].

Allahu i Madhëruar e ka bërë Fjalën e Tij këshillë për të gjithë njerëzimin, dhe udhëzim e mëshirë posaçërisht për ata të cilët kanë besuar tek Ai dhe shërim i plotë për atë që ndodhet në zemra (prej sëmundjeve të tyre); kushdo që kërkon shërim me Kuranin, ai shërohet nga sëmundja e tij, ndërsa ai i cili nuk kërkon shërim me të, atij i shtohet edhe më shumë sëmundja e shkatërrimi.

Allahu i Madhëruar thotë:

"Ne kemi zbritur nga Kurani atë që është shërim e mëshirë për ata që besojnë, ndërsa të padrejtëve (idhujtarëve e mohuesëve) ai nuk u shton veçse humbje." [El Isra: 82].

I gjithë Kurani është shërim dhe mëshirë për besimtarët.

Shkaqet dhe diagnoza e sëmundjes së trupit dhe zemrës

Përderisa sëmundja e trupit është e kundërta e shëndetit dhe normales së tij, e cila është dalja e tij nga gjendja normale, për shkak të ndonjë defekti që i paraqitet atij dhe i prish (1-) perceptimin dhe (2-) lëvizjen e tij normale, atëherë perceptimi i tij mund të humbasë plotësisht, si humbja e shikimit, e dëgjimit apo paraliza, ose mund të humbasë pjesërisht si rezultat i dobësimit të mjeteve të perceptimit edhe pse vetë perceptimi mund të jetë i rregullt. Ose mund t'i perceptojë gjërat ndryshe nga ç'janë në realitet, si mund t'i duket e ëmbëlta e hidhur, e keqja e mirë dhe e mira e keqe.

Ndërsa prishja e lëvizjes së tij normale, si p.sh: të dobësohet fuqia e tij përtypëse, shtrënguese, shtytëse, tërheqëse etj, duke iu shkaktuar kështu dhimbje në varësi të daljes së tyre nga normalja, por megjithatë, ai nuk ka arritur deri në vdekje dhe shkatërrim, por ai zotëron një lloj fuqie për perceptim dhe lëvizje.

Shkaku i kësaj dalje nga normalja është: ose defekti në sasi, ose defekti në cilësi.

E para: Ose mund të jetë për shkak të mangësisë në lëndën e nevojshme, gjë e cila kërkon shtim të saj, ose e kundërta e kësaj; që të ketë lëndë të tepërt e cila duhet të pakësohet.

E dyta: Mund të jetë për shkak të tejkalimit të temperaturës, ose të ftohtit, ose të lagështirës, ose të thatësisë, ose për shkak të zbritjes së këtyre nën kufirin normal. Sigurisht që mjekimi i këtyre bëhet në varësi të secilës sëmundje.

Boshti i shëndetit është (1) ruajtja e fuqive, (2) ruajtja nga çdo gjë e dëmshme dhe (3) eliminimi i të gjitha lëndëve të prishura.

Në këto tre baza sillet edhe vështrimi i doktorit dhe ato i ka përfshirë Libri i Ndershëm, Shpallësi i të cilit e ka zbritur atë shërim e mëshirë, ka udhëzuar për tek ato.

Ruajtja e fuqive: A nuk e ka urdhëruar Allahu i Madhëruar udhëtarin dhe të sëmurin që ata ta çelin agjërimin në Ramazan, dhe më pas, kur udhëtari të kthehet në vendin e tij ndërsa i sëmuri kur të shërohet, duhet t'i kompensojnë ato ditë që kanë lënë, dhe kjo për shkak se atyre iu kthye fuqia e tyre? Agjërimi ia shton dobësinë të sëmurit dhe po kështu edhe udhëtari ka nevojë për fuqi që të përballojë lodhjen e udhëtimit, ndërsa agjërimi ia dobëson atij fuqinë.

Ruajtja nga çdo gjë e dëmshme: A nuk e ka ruajtur Allahu i Madhëruar të sëmurin nga të përdorurit e ujit të ftohtë kur merr avdes dhe kur lan të gjithë trupin, nëse kjo gjë e dëmton atë, duke e urdhëruar atë që të kalojë tek marrja tejemum? Dhe kjo,

vetëm me qëllim që ai të ruhet nga shfaqja e ndonjë gjëje të dëmshme në trupin e tij, në atë sipërfaqësoren, e si do të ishte puna me dëmtuesit e brendshëm të tij?!

Eliminimi i të gjitha lëndëve të prishura: A nuk ia ka lejuar Allahu i Madhëruar pelegrinit i cili ka sëmundje në kokën e tij, që ta rruajë atë para kohës së përcaktuar, me qëllim që ai të heqë nga koka e tij lëndët dëmtuese të tij? Dhe kjo është prej gjërave më të lehta e më të vogla, por me këtë tërhiqet vërejtja për gjërat më të nevojshme e më të mëdha se kjo.

Një herë, unë ia përmenda këtë gjë njërit prej doktorëve të mëdhenj të Egjiptit dhe ai tha: Beto hem në Allahun! Sikur të udhëtoja deri në Perëndim, vetëm për të mësuar këtë gjë të dobishme, ai udhëtim do të ishte pak. –Apo fjalë të përafërt me këtë.

Nëse mësohet kjo, atëherë duhet ditur se zemra ka nevojë për diçka që t'i ruajë asaj fuqitë e saj, dhe ai është besimi dhe kryerja e bindjeve ndaj Allahut.

Po ashtu ka nevojë për ruajtje nga dëmtuesit e dëmshëm, gjë e cila bëhet me të larguarit nga gjynahet, të këqiat dhe nga të gjitha llojet e kundravajtjeve ligjore të Sheriatit.

Si dhe ka nevojë gjithashtu që të zbrazet e pastrohet nga çdo lëndë e prishur e cila i shfaqet asaj, dhe kjo arrihet me pendim të sinqertë dhe duke kërkuar falje nga Falësi i Madh i gjynaheve.

Sëmundja e zemrës është një lloj prishjeje që i ndodh asaj dhe i prish përfytyrimin e të vërtetës dhe kërkimin e saj; ajo nuk e sheh të vërtetën si të vërtetë, ose e sheh atë ndryshe nga realiteti i saj, ose e sheh me perceptim të mangët gjë e cila shkakton prishjen e të synuarit e saj. Kështu, ky person e urren të vërtetën e dobishme, ose do të kotën e dëmshme, ose i bashkohen ato që të dyja, por kjo e dyta dominon mbi tjetrën.

Për këtë shkak, sëmundja që i shfaqet kësaj zemre komentohet herë me dyshim e pavendosmëri, siç ka thënë Muxhahidi dhe Katade në komentimin e Fjalës së Allahut: "**në zemrat e tyre ka sëmundje**" [El Bekare: 10]; d.m.th: ka dyshim.

Dhe një herë tjetër komentohet me epshin e imoralitetit e kurvërisë, siç është komentuar Fjala e Allahut: "**...se mos ndonjë me sëmundje në zemër shtyhet nga dëshira e ligë!**" [El Ahzab: 32].

Kështu, e para është sëmundja e të dyshuarit, ndërsa e dyta sëmundja e epsheve.

Ndërsa shëndeti ruhet me shëndet si vetë ai. Dilemat dhe sëmundja largohet me të kundërtën e tyre; ato forcohen me dilemma e sëmundje të tjera dhe hiqen me të kundërtën e tyre (siguri dhe shëndet).

Pra, shëndeti ruhet duke marrë masat dhe shkaqet e atij, dhe dobësohet me të kundërtën e kësaj.

Dhe përderisa trupi i sëmurë dëmtohet më shumë dhe më lehtë nga ç'mund të dëmtohet trupi i shëndoshë, kështu edhe zemra; nëse në të ka sëmundje, ajo dëmtohet edhe nga sasia më e vogël e dyshimit dhe epshit, saqë nuk mundet dhe nuk ka fuqi që t'i largojë ato, kur i paraqiten asaj.

Ndërsa zemra e shëndoshë dhe e fortë, edhe nëse i ballafaqohen dyshime e epshe shumë herë më të mëdha se këto, ajo i largon ato dhe forcën dhe shëndetin e saj.

Me një fjalë, nëse të sëmurit i shfaqet sëmundje e njëjtë me atë të tij, atëherë sëmundja e tij shtohet, fuqia e tij dobësohet dhe ai është drejt shkatërrimit, nëse ai nuk e percepton këtë dhe nuk arrin shkaqet e forcimit të tij dhe të shërimit të sëmundjes së tij.

Ndarja e kurave të sëmundjeve të zemrës në natyrale dhe fetare

Sëmundja e zemrës është dy llojesh:

1. Sëmundje nga e cila i godituri me të nuk ndjen dhimbje në çast, dhe kjo është sëmundja paraprirëse, si sëmundja e injorancës, sëmundja e dyshimeve e dilemave dhe sëmundja e epsheve e dëshirave.

Ky lloji i sëmundjes është më i rëndë prej dy llojeve të saj, por si rezultat i prishjes së zemrës, personi nuk e ndjen atë. Dhe sepse dehja e injorancës dhe e epshit është bërë pengesë mes tij dhe perceptimit të sëmundjes. Por sëmundja e tij është prezente tek ai dhe e ka goditur atë, megjithëse është e fshehur dhe personi nuk e sheh atë por angazhohet me gjëra të tjera.

Kjo sëmundje është më e rrezikshmja prej dy llojeve të saj dhe kurimi i saj gjendet tek të Dërguarit e Allahut dhe pasuesit e tyre, sepse ata janë doktorët e kësaj sëmundjeje.

2. Lloji i dytë është sëmundje e cila shkakton dhimbje në çast, si, shqetësimi, pikëllimi, inati, etj. Kjo sëmundje mund të kurohet me ilaçe natyrale, si eliminimi i shkaqeve të saj, apo kurimi me të kundërtën e shkaqeve të saj.

Kjo sepse zemrës mund t'i shkaktohet dhimbje me të njëjtat gjëra të cilat i shkaktojnë dhimbje edhe trupit dhe vuan me atë që vuan edhe trupi. Po kështu edhe

trupi ndjen dhimbje të mëdha nga ato gjëra të cilat i shkaktojnë dhimbje zemrës, si dhe vuan me atë që vuan edhe zemra.

Domethënë, sëmundjet e zemrës të cilat kurohen me ilaçe natyrore, janë nga lloji i sëmundjeve të trupit. Kjo lloj sëmundjeje, e pa shoqëruar me sëmundje tjetër, mund të mos jetë shkak për vuajtjen dhe dënimin e personit të prekur nga ajo, pas vdekjes së tij.

Ndërsa sëmundjet e zemrës të cilat nuk mund të kurohen veçse me kura besimi e Hyjnore, ato sëmundje janë shkak për vuajtjen dhe dënimin e përjetshëm të personit të prekur nga ato, nëse ai nuk arrin ta kurojë atë me ilaçet sulmuese të tyre.

Nëse njeriu i përdor këto ilaçe, ai shërohet, dhe për këtë shkak thuhet: “Mjekoi inatin e tij.” Por nëse armiku i tij triumfon mbi të, kjo gjë e dëmton atë dhe i shkakton dhimbje atij, e nëse ky triumfon mbi të, zemra e tij shërohet. Allahu i Madhëruar thotë:

"Luftojini ata, dhe Allahu do t'i ndëshkojë ata me duart tuaja dhe do t'i poshtërojë, që Allahu t'ju japë juve fitore mbi ta dhe të shërojë gjokset e popullit besimtar. Dhe të largojë inatin e zemrave të tyre (të besimtarëve), Allahu pranon pendimin e atij që do dhe Allahu është i Gjithëditur, më i Urti Gjithëgjykues." [Et Teube: 14-15]

Inati i shkakton dhimbje zemrës dhe shërimi i saj është në kurimin e inatit të saj. Nëse personi e mjekon atë me hak dhe të vërtetë, ajo shërohet, e nëse e mjekon atë me padrejtësi dhe të kotë, ai i shton asaj sëmundjen duke menduar se po e shëron atë. Shembulli i kësaj është si ai që është prekur nga sëmundja e dashurisë dhe e mjekon atë duke kryer marrëdhënie të paligjshme me atë që është dashuruar. Kjo gjë i shton atij sëmundjen, madje i nxjerr sëmundje të tjera edhe më të rënda se sëmundja e dashurisë e epsheve, siç do ta shohim më pas, me Lejen e Allahut.

Po kështu edhe pikëllimi, shqetësimi dhe mërzia janë sëmundje për zemrën, ndërsa shërimi prej tyre bëhet me të kundërtën e tyre; me gaz e hare. E nëse kjo bëhet me hak dhe sipas të vërtetës, zemra shërohet, pastrohet dhe bëhet e shëndetshme. Ndërsa në të kundërt, nëse kjo bëhet me të kotë, jo sipas të vërtetës, sëmundja e tij fshehet dhe mbulohet, e do të vazhdojë të qëndrojë, ndërsa dihet që sëmundja e vazhdueshme është sëmundja më e rëndë dhe më e rrezikshme.

Po kështu edhe injoranca është sëmundje e cila i shkakton dhimbje zemrës. Disa prej njerëzve e kurojnë këtë sëmundje duke mësuar dije të njohura të padobishme, duke menduar se me to ai është shëruar nga sëmundja e tij, por në të vërtetë kjo ia shton edhe më shumë sëmundjen atij. Ai e preokupon zemrën me këto njohuri, duke mos e

perceptuar dhimbjen e fshehur në zemrën e tij për shkak të injorancës së tij kundrejt njohurive të dobishme, të cilat janë kusht në shërimin dhe shëndetin e zemrës. I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), për ata të cilët dhanë opinion pa pasur dije dhe si rezultat, pyetësi ndërroi jetë, ka thënë: **“E vranë, i vraftë Allahu! A nuk mund të pyesnin kur qe se nuk dinin? Vërtet që shërimi i vetëm i sëmundjes është të pyeturit.”** [Hadith Hasen. E transmeton Ebu Daudi. Shejh Albani e ka konsideruar Hasen].

Në këtë hadith, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) e ka quajtur injorancën sëmundje, shërimi nga e cila arrihet duke pyetur ata që dinë.

Po kështu edhe ai që dyshon në diçka dhe është në dilemë për të, zemra e tij ndjen dhimbje deri sa ai të arrijë dijen e saktë, sigurinë e vendosmërinë. Përderisa kjo gjë (dyshimi) i shkakton atij nxehtësi e temperaturë, prej këtu i thuhet atij që ka arritur bindjen e plotë dhe sigurinë: “Atij i është bërë gjoksi akull dhe ai ka arritur të ftohtën e bindjes dhe vendosmërisë.”

Po kështu, me injorancë e humbje nga rruga e drejtë, zemra ngushtohet, ndërsa me dije e udhëzim, ajo zgjerohet. Allahu i Madhëruar thotë:

“Atë që Allahu dëshiron ta udhëzojë, Ai ia hap atij gjoksin për Islamin, kurse atij që Ai dëshiron ta humbasë, ia mbyll dhe ia shtrëngon gjoksin sikur të jetë duke u ngjitur në qiell.” [El Enam: 125].

Përmendja e sëmundjes së shtrëngimit e ngushtimit të gjoksit, shkakut dhe ilaçi i saj, do të vijnë më pas, me Lejen e Allahut të Madhëruar.

Qëllimi është se disa prej sëmundjeve të zemrës eliminohen me ilaçe natyrale, ndërsa disa të tjera nuk mund të shërohen veçse me kura besimi dhe Sheriati.

Zemra ka vdekje dhe jetë, sëmundje dhe shërim, gjë e cila është shumë herë më e madhe dhe më serioze se ato të trupit.

Jeta e zemrës dhe drita e saj janë esenca e çdo të mire në të, ndërsa vdekja dhe errësira e saj janë esenca e çdo të keqeje e çrregullimi në të

Esenca e çdo të mirë dhe lumturia e robit, madje e çdo të gjalli që flet, është jeta e gjallëria e tij e plotë dhe drita e tij. Jeta dhe drita janë esenca e çdo të mire. Allahu i Lartësuar thotë:

“A mos vallë është njësoj ai i cili ishte i vdekur (pa besim) dhe që Ne i dhamë atij jetë duke i vënë atij një dritë (besimin) me anë të së cilës ai të ecë mes

njerëzve, me atë i cili është në errësirë, nga e cila kurrë nuk mund të dalë?!"

[El Enam: 122]. Këtu, Allahu ka bashkur mes dy esencave, jetës dhe dritës.

Kështu, jeta është fuqia e zemrës, dëgjimi dhe shikimi i saj, turpi dhe nderi, trimëria dhe durimi, e të gjitha moralet e larta, si dhe dashuria për të mirën dhe urrejtja e të keqes. Sa më shumë të forcohet jeta e saj, aq më shumë forcohen këto virtyte, e në të kundërt, nëse jeta e zemrës dobësohet, atëherë dobësohen edhe këto virtyte.

Turpërimi nga veprat e shëmtuara është në varësi të jetës së zemrës në vetvete.

Kështu, nëse zemrës së gjallë e të shëndoshë i paraqiten gjëra të shëmtuara, ajo largohet vetvetiu nga ato, i urren ato dhe nuk ia hedh aspak vështrimin atyre.

Ndryshe nga zemra e vdekur, e cila nuk bën dallim mes të bukurës dhe të shëmtuarës, siç ka thënë edhe Abdullah ibën Mesudi (Allahu qoftë i kënaqur me të!):

"Ai i cili nuk ka zemër që të njohë të mirën dhe të refuzojë të keqen, ai është i shkatërruar." [E ka nxjerë Taberani në "El Muxhem el Kebir" (8564)].

Po kështu edhe zemra e sëmurë nga epshet dhe dëshirat, për shkak të dobësisë së saj, ajo anon nga ato që i shfaqen asaj prej punëve të shëmtuara, në varësi me fuqinë e sëmundjes dhe dobësinë e saj.

E njëjta gjë është edhe me forcimin e dritës së zemrës dhe shkëlqimit të saj. Në këtë rast, zemrës i zbulohen përshkrimet e njohurive dhe të vërtetat e dijes ashtu siç janë në realitet. Kështu, kësaj zemre i qartësohet bukuria e të bukurës me dritën e saj dhe po kështu shëmtimi i të shëmtuarës.

Allahu i Madhëruar i ka përmendur këto dy esenca në disa vende, në Librin e Tij.

Allahu i Madhëruar thotë:

"Dhe kështu Ne të kemi shpallur ty shpirtin (Frymëzim e Mëshirë) nga Urdhëri e Vullneti ynë. Ti nuk e dije as ç'është Libri dhe as besimi, por Ne e kemi bërë atë (Kuranin) dritë, që Ne të udhëzojmë me anë të tij atë që Ne duam nga robët tanë. Dhe padyshim që ti (Muhamed) po udhëheq në Udhën e Drejtë." [Esh Shura: 52].

Këtu, Allahu i Madhëruar ka bashkuar mes shpirtit, me të cilin zemra fiton jetën, dhe dritës, me të cilën arrin ndriçimin dhe shkëlqimin.

Allahu i Madhëruar ka njoftuar gjithashtu se Libri i Tij, të cilin Ai ia ka shpallur të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), i përmban të dyja këto; ai është shpirt, me të cilin ngjallen zemrat dhe dritë, me të cilën ndriçohet e shkëlqen, siç thotë Allahu i Madhëruar:

"A mos vallë është njësoj ai i cili ishte i vdekur (pa besim) dhe që Ne i dhamë atij jetë duke i vënë atij një dritë (besimin) me anë të së cilës ai të ecë mes

njerëzve, me atë i cili është në errësirë, nga e cila kurrë nuk mund të dalë?!"

[El Enam: 122]. D.m.th: A mos vallë është njësoj ai i cili ka qenë mosbesimtar, me zemër të vdekur dhe i mbuluar nga errësira e injorancës, pastaj Ne e udhëzuam atë në Rrugën e Drejtë dhe e mundësuam që të besojë, e bëmë zemrën e tij të gjallë dhe me jetë pas vdekjes së saj, dhe të ndritur e me shkëlqim, pas errësirës së saj. Këtu, Allahu i Madhëruar e ka quajtur mosbesimtarin të vdekur, për shkak të devijimit të tij nga bindja ndaj Allahut, injorancës së tij nga njohja e Allahut dhe Teuhidit e Sheriatit të Tij, si dhe për shkak se ai ka lënë mënjanë marrjen e shkaqeve për arritjen e Kënaqësisë së Allahut dhe të punëve që e shpënë atë në shpëtim e lumturi. Allahu e ka krahasuar këtë me të vdekurin i cili nuk i bën dobi as vetes së tij dhe as nuk largon ndonjë të keqe nga ajo. Këtë njeri, Allahu e ka udhëzuar në Islam dhe i ka dhënë jetë me të, kështu që ai filloi ta njohë atë që i bën dëm dhe atë që i bën dobi atij, dhe punon për shpëtimin e saj (vetes së tij) nga Zemërimi i Allahut të Madhëruar dhe dënimi i Tij. Ai e pa të vërtetën pasi ishte i verbër kundrejt saj, e njohu atë, pasi e injoronte atë, e pasoi atë pasi i kishte kthyer shpinën asaj dhe atij iu bë një dritë dhe shkëlqim me të cilin ai ndriçohet dhe ecën me të në mesin e njerëzve.

Për këtë shkak, Allahu i Madhëruar shpeshherë sjell dy shembujt e ujit dhe të zjarrit për Shpalljen dhe robët e Tij:

E para (sjellja e tyre si shembull për Shpalljen e Tij): Shembull për këtë është Fjala e Allahut në suren Er Rad:

"Ai lëshon ujë nga qielli dhe luginat rrjedhin sipas masës së tyre, ndërsa vërshimi mbart shkumën që del në sipërfaqe, si dhe nga ai (ari) të cilin ata (njerëzit) e nxehin në zjarr me qëllim që të bëjnë zbukurime ose enë, në të ka gjithashtu një shkumë të ngjashme. Kësisoj Allahu nxjerr në shesh të vërtetën nga e pavërteta. Pastaj shkuma kalon si ngjyrë mbi brigjet e lumit, ndërsa ajo që është për të mirën e njerëzve, mbetet në tokë. Kështu pra i sjell Allahu shembujt." [Er Rad: 17].

Këtu, Allahu i Madhëruar ka sjellë shembull për Shpalljen e Tij, ujin nga i cili vjen jetë, dhe zjarrin, i cili bën dritë dhe shkëlqim.

Allahu ka njoftuar gjithashtu se rrëketë e ujit rrjedhin sipas masës së luginës; një luginë e madhe mbart ujë të shumtë dhe një e vogël mbart ujë më pak. Po kështu edhe zemrat janë të ngjashme me luginat; një zemër e madhe mbart shumë dije dhe një tjetër e vogël, mbart aq dije sa masa e saj. Ndërsa atë që mbartin zemrat prej dyshimeve e epsheve për shkak të përzierjes së Shpalljes me to, me atë që mbart vërshimi i ujit prej shkumës e papastërtive. Po kështu ka krahasuar prishjen e atyre

dyshimeve me zënien vend të dijës së dobishme në to (në zemra), me largimin e asaj shkume dhe mospranimi i luginës atë, por ai që zë vend në të është uji i dobishëm.

Po kështu edhe në shembullin pas tij; papastërtia e asaj lënde me vlerë (arit) hiqet (nga zjarri) dhe në të qëndron esenca e tij e pastër.

E dyta: Ndërsa sjellja e këtyre dy gjërave si shembull për robët e Tij, shembull për këtë është Fjala e Allahut të Lartësuar:

"Kjo ngjason si me atë që ndezi zjarrin dhe pasi ai ndriçoi gjithandej rreth tij, Allahu ua mori dritën dhe i la në errësirë, kështu që, ata nuk mund të shihnin. Ata janë të shurdhër, memecë e të verbër, kështu që ata nuk kthehen (në Rrugën e Drejtë)." [El Bekare: 17-18]. Ky është shembulli i zjarrit.

Pastaj Allahu thotë:

"Ose si një shtrëngatë nga qielli me errësirë, vetëtimë e bubullimë. Ata i vënë gishtat në veshë për të mos dëgjuar ushtimën tmerruese nga frika e vdekjes." [El Bekare: 119]. Ky është shembulli i ujit.

Më hollësisht për këto dy shembuj dhe çfarë përmbajnë ato prej urtësive, kemi folur në librin **"El Mealim – Shenjat"**, e të tjerë.

Qëllimi është se shërimi i zemrës, shpëtimi dhe lumturia e saj qëndrojnë në këto dy baza (drita dhe uji).

Allahu i Lartësuar thotë:

"Ky është veçse Mesazh përkujtues dhe Kuran i qartë. Me qëllim që ai të këshillojë atë që është i gjallë." [Jasin: 69-70]. Allahu na njofton këtu se të pasurit dobi me Kuranin dhe të marrurit këshillë nga ai, i ndodh atij që është me zemër të gjallë, siç thotë Allahu në një ajet tjetër:

"O ju që keni besuar! Përgjigjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij, kur ai (i Dërguari, Muhamedi) ju thërret ju drejt asaj që do t'ju japë juve jetë..." [El Enfal: 24].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

"Në këtë ka përkujtim (mësim) për atë që ka zemër." [Kaf: 37].

Allahu i Madhëruar na ka njoftuar se jeta jonë është në të përgjigjurit asaj për të cilën na ka thirrur Allahu dhe i Dërguari (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) prej dijës dhe besimit. Kështu, na bëhet e qartë se vdekja e zemrës dhe shkatërrimi i saj ndodh nga humbja e këtyre të dyjave (dijës dhe besimit).

Ndërsa atë, i cili nuk i përgjigjet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Allahu e ka krahasuar me banorët e varrezave, dhe ky është krahasimi më i përshtatshëm; trupat e tyre janë varre të zemrave të tyre, sepse zemrat e tyre kanë vdekur dhe janë varrosur në trupat e tyre. Allahu i Madhëruar thotë:

"Sigurisht që Allahu bën të dëgjojë kë do Ai, ndërsa ti nuk mund t'i bësh të dëgjojnë ata që janë në varre." [Fatir: 22].

Mirë e ka thënë edhe poeti:

**Vetë injoranca para vdekjes është vdekje për ta!
Dhe trupat e tyre para varreve janë vetë varre!
Ndërsa shpirtat e tyre janë në vetmi në trupat e tyre!
Dhe deri në Ditën e Ringjalljes për ta nuk do të ketë ringjallje!**

Për këtë shkak, Allahu i Madhëruar e ka bërë Shpalljen e Tij të cilën ua shpall Pejgamberëve, shpirt dhe jetë, siç thotë Allahu i Madhëruar:

"Ai e dërgon shpirtin (Shpalljen) me Urdhërin e Tij te cili të dojë prej robëve të Tij..." [Gafir: 15]. Këtë ajet e ka përsëritur në dy vende në Librin e Tij.

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë: **"Dhe kështu Ne të kemi shpallur ty shpirtin (Frymëzim e Mëshirë) nga Urdhëri e Vullneti ynë."** [Esh Shura: 52]. Kjo, sepse jeta e shpirtërave dhe e zemrave qëndron me të.

Pikërisht kjo jetë e mirë dhe e lumtur është ajo jetë me të cilën Allahu ka veçuar posaçërisht ata të cilët e pranojnë Shpalljen e Tij dhe punojnë me të. Allahu i Madhëruar thotë:

"Kushdo që punon të drejtën e të mirën, burrë a grua qoftë, duke qenë besimtar i vërtetë, sigurisht që Ne do t'i dhurojmë atij jetë të mirë, dhe Ne do t'ua paguajmë padyshim atyre shpërblimin sipas veprave të tyre më të mira që ata i kanë punuar." [En Nahl: 97].

Kështu, Allahu i Madhëruar i ka veçuar ata me jetë të mirë në të dyja banesat.

E ngjashme me këtë është edhe Fjala e Allahut të Lartësuar:

"Dhe (duke iu urdhëruar ju): **"Kërkoni faljen e Zotit tuaj dhe kthehuni Atij me pendim, që Ai t'iu dhurojë kënaqësi për një kohë të përcaktuar dhe të derdhë Mirësitë e Tij të mëdha ndaj cilitdo që ka në veten e tij dashamirësi."** [Hud: 3].

Po kështu edhe Fjala e Allahut të Lartëmadhëruar:

"Për ata që bëjnë mirësi në këtë botë, do të ketë mirësi, ndërsa banesa e botës së fundit do të jetë akoma edhe më e mirë. Vërtetë e shkëlqyer do të jetë banesa e të përkushtuarve." [En Nahl: 30].

Po kështu edhe Fjala e Allahut të Lartëmadhëruar:

"Për ata të cilët kanë vepruar mirësi në këtë botë, do të ketë mirësi dhe toka e Allahut është e gjërë." [Ez Zumer: 10].

Allahu i Madhëruar ka sqaruar se vepërmiri do të jetë i lumtur si rezultat i veprave të tij të mira, në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër, si dhe ka njoftuar për mjerimin e vepërkeqit si rezultat i veprave të tij të këqija, në këtë botë dhe në botën tjetër.

Allahu i Madhëruar thotë:

"Por kushdo që i kthen shpinën Mesazhit Tim, padyshim që për të do të ketë jetë të vështirë dhe Ne do t'a ringjallim të verbuar në Ditën e Ringjalljes." [Ta Ha: 124].

Allahu i Madhëruar ka bashkuar mes këtyre dyjave (udhëzimit dhe humbjes) në një ajet, dhe thotë:

"Dhe atë që Allahu dëshiron ta udhëzojë, Ai ia hap atij gjoksin për Islamin, kurse atij që Ai dëshiron ta humbasë, ia mbyll dhe ia shtrëngon gjoksin sikur të jetë duke u ngjitur në qiell. Në këtë mënyrë Allahu lëshon Zemërimin e Tij mbi ata që nuk besojnë." [El Enam: 125].

Kështu, të udhëzuarit dhe besimtarët kanë hapje dhe zgjerim të gjoksit, ndërsa të humburit kanë ngushtim dhe shtrëngim të tij.

Allahu i Madhëruar thotë:

"A është ai të cilit Allahu ia ka hapur gjoksin me Islam, duke qenë në dritë prej Zotit të tij (si ai që nuk është musliman)." [Ez Zumer: 22].

Pra, besimtarët janë në dritë dhe me gjoks të gjerë e të hapur, ndërsa të humburit janë në errësirë dhe me gjoks të shtrënguar e të ngushtë.

Më shumë për këtë do të flasim në kapitullin për pastrimin e zemrës, me Lejen e Allahut të Madhëruar.

Qëllimi këtu është se jeta e zemrës dhe drita e saj janë esenca e çdo të mire në të, ndërsa vdekja e zemrës dhe errësira e saj janë esenca e çdo të keqe në të.

Kapitulli i pestë

Jeta e zemrës dhe shëndeti i saj

Jeta e zemrës dhe shëndeti i saj nuk mund të arrihet vetëm në rast se ajo e percepton të vërtetën, e do atë dhe e privilegjon mbi gjithçka tjetër.

Dhe përderisa në zemër gjenden dy forca: forca e dijes dhe dallimit dhe forca e dëshirës dhe dashurisë, atëherë përsosmëria dhe shëndeti i saj arrihet me shfrytëzimin e këtyre dy forcave në atë që i bën dobi asaj dhe i kthen shëndetin e lumturinë.

Pra, përsosmëria e zemrës arrihet me shfrytëzimin e forcës së dijes në perceptimin e të vërtetës, njohjen e saj dhe dallimin ndërmjet saj dhe të pavërtetës, si dhe me shfrytëzimin e forcës së dëshirës dhe dashurisë në kërkimin e të vërtetës dhe privilegjimin e saj mbi të pavërtetën.

Ndaj, ai i cili nuk e njeh të vërtetën, ai është i humbur, ndërsa ai i cili e njeh atë por privilegjon diçka tjetër mbi të, ai ka merituar zemërimin e Allahut mbi vete, dhe ai i cili e njeh të vërtetën dhe e pason atë, atij i është dhuruar mirësia e Allahut.

Prej këtui, Allahu i Madhëruar na ka urdhëruar që në çdo namaz që ne falim, t'i kërkojmë Atij të na udhëzojë në rrugën e atyre të cilëve Allahu u ka dhuruar mirësi dhe jo në rrugën e atyre që merituan zemërimin e Tij dhe as në rrugën e të humburve. Për këtë shkak, të krishterët janë veçuar me humbjen dhe errësinë, sepse ata janë popull injorant, ndërsa çifutët janë veçuar me meritimin e zemërimit sepse ata janë popull kryeneç. Ndërsa ky popull, populli musliman janë ata të cilëve u është dhuruar Mirësia e Allahut. Për këtë shkak, Sufjan ibën Ujejne ka thënë: "Kushdo që priset prej robëve tanë (muslimanë), në të ka ngjashmëri me të krishterët, ndërsa ai që priset prej dijetarëve tanë, në të ka ngjashmëri me çifutët. Kjo sepse të krishterët e kryejnë adhurimin pa pasur dije (të sigurtë), ndërsa çifutët e njohën të vërtetën dhe devijuan nga ajo."

Në Musnedin e imam Ahmedit dhe në Sunenet e Tirmidhiut, transmetohet nga Adij ibën Hatim (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **"Çifutët janë ata të cilët kanë tërhequr zemërimin e Allahut, ndërsa të krishterët janë të humbur (nga rruga e drejtë)."**

Allahu i Madhëruar ka bashkuar mes këtyre dy esencave (dija dhe dëshira – bindja dhe besimi) në disa vende, në Librin e Tij:

Allahu i Madhëruar thotë: **“Dhe kur robët e Mi të pyesin ty për Mua, atëherë Unë jam afër dhe i përgjigjem lutjes së lutësit kur ai më lutet Mua. Ndaj të më binden Mua dhe të më besojnë Mua, me qëllim që të mund të udhëhiqen drejt.”** [El Bekare: 186]. Këtu, Allahu ka bashkuar mes bindjes ndaj Tij dhe besimit tek Ai.

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë: **“Ata të cilët e besojnë atë (Muhamedin), që e nderojnë atë, që e ndihmojnë atë dhe që ndjekin dritën (Kuranin) e zbritur me të, pikërisht këta janë më të fituarit.”** [El Araf: 157].

Dhe thotë: **“Elif-Lam-Mim. Ky është Libri (Kurani) mbi të cilin nuk ka asnjë dyshim, udhëheqje për të devotshmit. Të cilët besojnë në të fshehtë (me të cilën ka njoftuar Allahu), kryejnë faljen dhe shpenzojnë nga ajo që Ne i kemi furnizuar (japin zekatin). Dhe të cilt besojnë në atë që të është zbritur ty (o Muhamed) dhe ato që janë zbritur para teje (Librat e mëparshëm Hyjnor), si dhe që besojnë në Botën e Përtejme. Ata udhëhiqen në rrugë të vërtetë nga Zoti i tyre dhe ata janë më të sukseshmit.”** [El Bejare: 1-5].

Ndërsa në mes të sures, Allahu thotë: **“Nuk është përkushtim se ju e ktheni fytyrën tuaj drejt lindjes dhe perëndimit (në falje), por përkushtim është (cilësi e atij) i cili beson në Allahun, në Ditën e Fundit, në engjëjt, në Librin, në Pejgamberët dhe u jep pasurinë e tij, pavarësisht nga dashuria për të, të afërmve, jetimëve, të varfërve, endacakave dhe kujtdo që kërkon, (e jep edhe) për të liruar robët, kryen faljen e namazit dhe jep zekatin.”** [El Bekare: 177].

“(Betohem) Për kohën! Me të vërtetë që njeriu është në humbje të plotë. Përveç atyre që besojnë dhe punojnë mirësi e drejtësi, edhe që e këshillojnë njëri-tjetrin për të vërtetën, edhe që e këshillojnë njëri-tjetrin për durim.” [Suretu el Asr].

Këtu, Allahu i Madhëruar është betuar në kohën, e cila është koha e punëve fitimprurëse dhe humbëse, se çdokush është në humbje të sigurtë, përveç atij që e plotëson forcën e tij të dijes me besimin në Allahun e Madhëruar, dhe forcën e tij të vepruarit me bindjen ndaj Allahut. Kjo është përsosmëria e njeriut në vetvete. Pastaj ai plotësoi edhe të tjerët me këshillimin e tyre për këtë gjë dhe i urdhëroi ata për të dhe për kokën e kësaj, durimin. Ai e përsosi veten e tij me dijen e dobishme dhe punën e mirë, dhe plotësoi të tjerët me të mësuarin e tyre këtë gjë si dhe të këshilluarit për durim në këtë. Për këtë shkak, imam Shafiu (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: **“Sikur njerëzit të meditnin rreth sures “El Asr”, ajo do t’u mjaftonte atyre.”**

Këtë domethënie e gjejmë në shumë vende në Kuran, ku Allahu i Madhëruar njofton se të lumturit janë ata të cilët e njohin të vërtetën dhe e pasojnë atë, ndërsa të mjerët

janë ata të cilët e injorojnë të vërtetën dhe e kanë humbur rrugën e drejtë, ose që e dinë të vërtetën dhe e kundërshtojnë atë apo ndjekin rrugë tjetër nga ajo e saj.

Duhet të jetë e ditur se këto dy forca nuk shterin kurrë në zemër, por nëse forca e dijes nuk shfrytëzohet për njohjen e të vërtetës dhe perceptimin e saj, ajo do të shfrytëzohet për të njohur atë që i përshtatet dhe i shkon përshtat nga e kota dhe e pavërteta. Po kështu edhe forca e dëshirës dhe veprës, nëse nuk shfrytëzohet për të vepruar me të vërtetën që njohi, ajo do të shfrytëzohet në të kundërtën e kësaj.

Ndaj njeriu është bujk dhe energjik, siç ka thënë edhe i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“Emrat më të vërtetë janë Harith –bujk dhe Hemam – energjik.”** [E transmeton Ebu Daudi (4950), Ahmedi (4/345) etj, dhe el Albani e ka konsideruar të saktë në Es Sahiha (1040)].

Bujku është punëtori që punon për të fituar, ndërsa energjiku është ai që ka ambicje dhe dëshira. Shpirti lëviz nga ambicja dhe lëvizja ambicioze e tij ka rrjedhoja të ndërsjellta; ambicja bën të domosdoshme diçka të synuar, të përfytyruar dhe të veçantë për të. Kështu që nëse nuk e përfytyron të vërtetën, nuk e kërkon dhe nuk e dëshiron atë, ti do të përfytyrosh të kotën, do ta kërkoresh dhe do ta dëshirosh atë, patjetër.

Këtë e shpjegon më mirë kapitulli në vijim.

**Nuk ka lumturi për zemrën dhe as kënaqësi e rregullim vetëm
duke qenë se Zoti i saj dhe Krijuesi i saj, vetëm Ai të jetë i
Adhuruari i saj, pikësynimi i asaj që ajo kërkon dhe më i dashur
për të se çdo gjë tjetër**

Është e ditur se çdo gjë e gjallë, përveç Allahut të Lartësuar, qoftë engjëll, njeri, xhin apo kafshë, të gjitha ato kanë nevojë për arritjen e gjërave që u bëjnë dobi dhe largimin e atyre që u bëjnë dëm. Por kjo nuk mund të ndodhë veçse duke e përfytyruar të dobishmen dhe të dëmshmen; e dobishmja është prej llojit të mirësisë e kënaqësisë, ndërsa e dëmshmja prej llojit të vuajtjes dhe ndëshkimit.

Kështu që njeriut i duhen dy gjëra të domosdoshme:

E para: Njohja e objektit të kërkuar e dashur nga i cili ai ka dobi dhe kënaqet me arritjen e tij.

E dyta: Njohja e mjetit ndihmues dhe shpurës tek ajo që ai synon.

Përkrah këtyre dyjave qëndrojnë edhe dy gjëra të tjera: Njëra prej tyre është e keqe, e urrejtur dhe e dëmshme, ndërsa e dyta është ndihmuese dhe mbrojtëse nga e dëmshmja.

Pra, këtu kemi katër gjëra:

1. Një gjë e cila është e dëshiruar dhe e kërkuar që të arrihet e të ekzistojë.
2. Një gjë e cila është e padëshiruar dhe kërkohet që të asgjësohet.
3. Mjeti dhe mënyra për të arritur gjënë e kërkuar e të dëshiruar.
4. Mjeti dhe mënyra e asgjësimit të gjësë së padëshiruar.

Këto katër gjëra janë të domosdoshme për njeriun, madje për çdo kafshë e cila nuk mund të ekzistojë dhe të zhvillohet pa to.

Nëse aprovohet kjo, atëherë duhet të dihet se Allahu i Madhëruar është Ai i Cili duhet të jetë Synimi, i Luturi dhe i Kërkuari, Fytyra e të Cilit duhet të jetë e dëshiruara, afrimi tek Ai dhe kërkimi i Kënaqësisë së Tij duhet të jetë parësore. Dhe Allahu është Ndhmuesi për të arritur këtë.

Ndërsa adhurimi i dikujt tjetër përveç Allahut, të kthyerit nga ai dhe të lidhurit me të, është e keqja e dëmshme, për largimin e së cilës, Allahu është i vetmi Ndhmues.

Ai që i bashkon këto katër gjëra është Allahu i Madhëruar. Ai është i Adhuruari dhe i Dëshiruari. Ai është Ndhmuesi i robit të Tij që ai të arrijë tek Allahu dhe ta adhurojë Atë. Edhe e keqja dhe e dëmshmja ndodhin me Lejen dhe Fuqinë e Tij, dhe Ai është Ndhmuesi i robit të Tij për largimin e saj, siç ka thënë edhe krijesa që di më shumë për të (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“Unë mbrohem me Kënaqësinë Tënde nga Zemërimi Yt, me Faljen Tënde nga Ndëshkimi Yt dhe me Ty nga Ty!”** [E transmeton Muslimi (486), etj].

Ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) gjithashtu ka thënë: **“O Zoti im! Unë ta kam dorëzuar Ty veten time, nga Ti e kam drejtuar fytyrën time, në Dorën Tënde i kam lënë çështjet e mia, tek Ti e kam strehuar shpinën time, me dëshirë e frikë nga Ti. Nuk ka strehim e as shpëtim veçse tek Ti.”** [E transmeton Buhariu (247), Muslimi (2710), etj].

Pra, nga Allahu është shpëtimi, tek Ai është strehimi, me Të është mbrojtja nga e keqja e çdo gjëje që do të jetë, me Lejen dhe Fuqinë e Tij. Mbrojtja është vepër e Tij dhe gjëja nga e cila kërkohet mbrojtje është gjithashtu vepër e Tij, apo rezultat i asaj që Ai krijoi me Vullnetin e Tij.

Kështu që e gjithë çështja i përket Allahut, i gjithë falenderimi dhe lavdërimi i përket vetëm Atij, edhe sundimi e zotërimi, dhe e gjithë e mira është në Duart e Tij. Asnjë prej krijesve të Tij nuk mund t'a përfshijë falenderimin dhe lavdërimin e Tij ashtu si e meriton Ai, por Ai është ashtu si e ka lavdëruar Vetën e Tij dhe mbi atë që e lavdëron Atë çdonjë prej krijesave të Tij. Për këtë shkak, përmirësimi i robit dhe lumturia e tij qëndron në vërtetimin e Fjalës: “Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje kërkojmë ndihmë!”

Adhurimi përmban synimin e kërkuar, por në mënyrën më të përsosur, dhe Ndhimuesi është Ai nga i Cili kërkohet ndihmë për të arritur atë që kërkon. E para përmban kuptimin e të qenurit e Allahut Hyjnia i Vetëm që duhet të adhurohet, ndërsa e dyta përmban kuptimin e të qenurit e Tij i Vetmi Zot, Krijues e Komandues. I Adhuruari është Ai të cilin e hyjnizojnë zemrat; me dashuri, përgjërëm, madhështim, nderim, nënshtrim, përrulje, frikë, shpresë, mbështetje. Ndërsa Zot është Ai i Cili kujdeset për robin e Tij duke e krijuar atë dhe duke e udhëzuar në të mirën për veten e tij. Nuk ka hyjni tjetër përveç Atij dhe as Zot tjetër përveç Atij. Ashtu si të qenurit Zot e dikujt tjetër përveç Allahut është e pavërteta më e madhe, po kështu edhe të qenurit e dikujt tjetër hyjni përveç Atij është gjithashtu absurde.

Allahu i Madhëruar ka bashkuar mes këtyre dy bazave (Zot dhe Hyjni dhe domethënies së tyre) në shumë vende në Librin e Tij. Allahu i Madhëruar thotë: **“Adhuroje Atë dhe mbështetju Atij.”** [Hud: 123].

Ndërsa për Pejgamberin e Tij, Shuajbin, Allahu thotë: **“Suksesi im në udhëzim nuk është veçse nga Allahu, tek Ai mbështetem dhe Atij i kthehem me pendim.”** [Hud: 88].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë: **“Dhe mbështetu tek i Përjetshmi i Cili nuk vdes kurrë dhe madhëro Lavdinë e Tij...!”** [El Furkan: 58].

Dhe thotë: **“Por kujto Emrin e Zotit tënd dhe përkushtoja Atij veten tënde me devotshmëri të plotë! Zoti i lindjes dhe i perëndimit, nuk ka të adhuruar tjetër (me të drejtë) përveç Atij, ndaj vetëm Atë merr për Rregullues të punëve të tua!”** [El Muzemil: 8-9].

Dhe thotë: **“Thuaj: “Ai është Zoti im. Nuk ka të adhuruar tjetër përveç Tij. Tek Ai unë jam mbështetur dhe Atij i kthehem me pendim.”** [Er Rad: 30].

Po kështu edhe Fjala e Allahut të Madhëruar për pasuesit e pastër (që nuk adhuronin idhuj por ndoqën rrugën e drejtë) të Ibrahimit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“Zoti ynë! Vetëm tek Ti ne mbështetemi dhe vetëm tek**

Ti ne kthehemi me pendim, dhe vetëm tek Ti është kthimi ynë i fundit. [El Mumteherine: 4].

Këto shtatë ajete, përmbajnë këto dy baza së bashku, për dy domethëniet e Teuhidit, pa të cilat nuk ka lumturi për robin, në asnjë mënyrë.

Ky ishte këndvështrimi i parë.

Këndvështrimi i dytë:

Allahu i Madhëruar i ka krijuar krijesat e Tij me qëllim që ato të adhurojnë vetëm Atë, ta njohin Atë, të kthehen tek Ai me pendim, me dashuri dhe singëritet. Me përmendjen e Allahut, qetësohen zemrat dhe shpirtrat e tyre. Me shikimin tek Allahu në botën tjetër, ndrisin dhe kënaqen sytë e tyre dhe me këtë Allahu e ka plotësuar mirësinë e Tij mbi ta. Ai nuk u jep gjë më të dashur për ta në botën tjetër, as më të kënaqës për sytë e tyre dhe as më të mirë për zemrat e tyre, se sa të shikuarit tek Ai dhe të dëgjuarit e Fjalës së Tij pa ndërmjetësues, por drejtpërdrejt.

Ndërsa në këtë botë, Ai nuk u ka dhënë gjë më të mirë, as më të dashur për ta dhe as më të kënaqshme për sytë e tyre, se sa besimi në Të, dashuria për Të, malli për takimin me Të, shoqëria pranë Tij dhe të kënaqurit me përmendjen e Tij.

Këto dy gjëra, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i ka bashkuar në lutjen e tij, në hadithin të cilin e transmeton Nesai, imam Ahmedi, Ibën Hibani në Sahihun e tij, e të tjerë; nga transmetimi i Amar ibën Jasir, se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) bënte lutje me këto fjalë: **“O Zot! Në Dijen Tënde është e fshehta dhe Fuqia Jote mbi krijesat e Tua. Më jep jetë përderisa Ti e di që jeta është më e mirë për mua dhe m’ a merr jetën nëse vdekja është më e mirë për mua! Kërkoj të më mundësosh frikërespektin ndaj Teje në publik dhe në vetmi! Kërkoj prej Teje të më mundësosh thënien e të vërtetës në gëzim e hidhërim! Të kërkoj të më mundësosh mesataren në varfëri e pasuri! Të kërkoj mirësi të pashtershme dhe kënaqësi të syve të pandërprerë! Kërkoj të më mundësosh kënaqjen pas Caktimit Tënd (ndonjë fatkeqësi apo mirësi)! Të kërkoj jetë të freskët pas vdekjes, shijimin e të vështruarit në Fytyrën Tënde, mallin për takimin me Ty, pa ndonjë fatkeqësi të dëmshme dhe as provë humbëse! O Zot! Na zbukuro me zbukurimin e besimit dhe na bëj të udhëzuar e udhëzues në rrugën e drejtë!”** [Hadith i saktë. E transmeton Ahmedi (4/264), Nesai (1305), Ibën Hiban (1971). Shejh Albani e ka konsideruar të saktë në Sahih el Xhamiu (1301)].

Në këtë lutje, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka bashkuar ndërmjet më të mirës dhe më të bukurës gjë në këtë botë, e cila është malli për takimin me Allahun e Lartëmadhëruar, dhe ndërmjet më të mirës dhe më të bukurës gjë në botën tjetër, e cila është të shikuarit në Fytyrën e Tij të Lartë.

* Dhe përderisa plotësimi dhe përsosmëria e kësaj qëndron në ruajtjen nga ajo që të dëmton në këtë botë dhe që të sprovon në Fe, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) tha: **“...pa ndonjë fatkeqësi të dëmshme dhe as sprovë humbëse!”**

* Dhe përderisa përsosmëria e robit qëndron në të qenurit e tij njohës i së vërtetës, pasues i saj, mësues i të tjerëve dhe udhëzues i tyre, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) tha: **“...dhe na bëj të udhëzuar e udhëzues në rrugën e drejtë!”**

* Dhe përderisa të kënaqurit e dobishëm me të cilin arrihet synimi, është të kënaqurit pas rënies së Caktimit (fatkeqësisë) dhe jo para tij. Kjo është vendosmëri në të qenurit i kënaqur me Allahun dhe nëse të bie Caktimi i Tij (ndonjë fatkeqësi), dhe dobësohet ajo vendosmëri, atëherë kërkon kënaqjen me të pas saj; pasi që caktimin e rrethojnë dy gjëra: Lutja e Allahut për zgjedhjen e tij para se ai të bjerë dhe të kënaqurit me të pas rënies së tij.

Kështu që, lumturia e robit qëndron në të bashkuarit mes këtyre dyjave, siç është transmetuar nga i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) se ai ka thënë: **“Prej lumturisë së birit të Ademit (njeriut) është lutja e Allahut në përzgjedhje (istihara) dhe kënaqja me Caktimin e Tij. Ndërsa prej vuajtjes dhe mjerimit të birit të Ademit është lënia e lutjes së Allahut në përzgjedhje dhe mërzitja me atë që ka caktuar Allahu i Lartësuar.”** [Hadith i dobët. E transmeton Ahmedi (1/168), Tirmidhiu (2151), etj. Shejh Albani e ka konsideruar të dobët].

* Dhe përderisa frika nga Allahu është koka e çdo gjëje në publik dhe në fshehtësi, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kërkoi Allahut mundësimin e frikës nga Ai në publik dhe në vetmi.

* Dhe përderisa shumica e njerëzve flasin të vërtetën kur janë të gëzuar, ndërsa kur hidhërohen, ata i nxjerr hidhërimi në thënien e të pavërtetës, ashtu si edhe mund ta fusë atë gëzim i tij në të pavërtetën, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kërkoi Allahut që t'i mundësojë atij thënien e të vërtetës në gëzim e në hidhërim.

Për këtë arsye, dikush prej selefëve ka thënë: **“Mos u bë prej atyre të cilët kur gëzohen, gëzimi i tyre i fut në gënjeshtër dhe kur hidhërohen, hidhërimi i tyre i nxjerr nga e vërteta.”**

* Dhe përderisa pasuria dhe varfëria janë dy sprova me të cilat Allahu e sprovon robin e Tij, dhe përderisa në pasuri, njeriu e shtrin dorën (shpenzon e shpërdoron), ndërsa në varfëri ai e shtrëngon atë, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kërkoi Allahut të Madhëruar të mesmen në të dyja ato, d.m.th: mesataren me të cilën nuk ka shpërdorim dhe as kopraci.

* Dhe përderisa mirësia është dy llojesh; një për trupin dhe një tjetër për zemrën, e cila është kënaqja e syrit në vazhdimësi dhe pa ndërprerje, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) bashkoi mes këtyre të dyjave në fjalën e tij: **“Të kërkoj mirësi të pashtershme dhe kënaqësi të syve të pandërprerë!”**

* Dhe përderisa zbukurimi është dy llojesh: zbukurimi i trupit dhe zbukurimi i zemrës, dhe përderisa zbukurimi i zemrës është më i rëndësishëm dhe më i rrezikshëm, ndërsa zbukurimi i plotë i trupit do të jetë në botën tjetër, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kërkoi Zotit të tij zbukurimin e brendshëm, duke thënë: **“Na zbukuro me zbukurimin e besimit!”**

* Dhe përderisa jetesa në këtë botë nuk ftohet për askënd, cilido qoftë ai, madje ajo është e mbushur me vuajtje e shqetësime, e rrethuar me dhimbje të brendshme e të jashtme, ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kërkoi Allahut jetë të ftohtë (të freskët, të qetë) pas vdekjes.

Qëllimi është se në këtë lutje, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka bashkuar ndërmjet më të mirës dhe më të bukurës në këtë botë dhe më të mirës e më të bukurës në botën tjetër. Vërtetë që nevoja e robëve për Zotin e tyre në adhurimin dhe hyjnizimin e Tij, është njësoj si nevoja e tyre për Të në krijimin e tyre, furnizimin e tyre, shëndetin e trupave të tyre, mbulimin e auresit të tyre dhe sigurinë e frikës së tyre. Madje nevoja e tyre për hyjnizimin, dashurinë dhe adhurimin e Allahut është edhe më e madhe se kjo, pasi që ky është qëllimi i krijimit të tyre dhe pa të ata nuk kanë rregullim, mirësi, shpëtim, shijim e lumturi. Për këtë shkak, fjala “La ilahe il-lallah” është më e mira e të mirave, dhe Teuhidi i adhurimit është koka e çështjes.

Ndërsa Teuhidi er Rububije (Njësimi i Allahut në hyjnizim – krijim e komandim), të cilin e pohon muslimani dhe jomuslimani, dhe të cilin e kanë pohuar edhe filozofët në librat e tyre, ky lloj i teuhidit nuk është i mjaftueshëm, madje ai është argument kundër tyre, siç e ka qartësuar këtë Allahu i Madhëruar në shumë vende në Librin e Tij.

Për këtë shkak, e drejta e Allahut mbi krijesat e Tij është që ata ta adhurojnë Atë dhe të mos i shoqërojnë Atij askënd në adhurim. Kështu thuhet në hadithin e transmetuar nga Muadh ibën Xhebel (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se i Dërguari i

Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i tha atij: **“A e di cila është e drejta e Allahut mbi robët e Tij?”** –Allahu dhe i Dërguari i Tij e di më mirë, -thashë unë. – **E drejta e Tij mbi robët e Tij është që ta adhurojnë Atë dhe të mos i shoqërojnë Atij kënd në adhurim. A e di cila është e drejta e robëve tek Allahu, nëse ata e bëjnë këtë?** –Allahu dhe i Dërguari i Tij e di më mirë, -thashë unë. –**E drejta e tyre tek Allahu është që Ai të mos i dënojë ata me zjarr.”** [E transmeton Buhari (5967), Muslimi (30), etj].

Ndaj Allahu i Madhëruar i do robët e Tij besimtarë, njësuës të Tij dhe kënaqet me pendimin e tyre, ashtu si dhe në këtë gjë gjendet ëmbëlsia më e madhe, pasi që nuk ekziston asgjë tek e cila zemra qetësohet, veçse tek Allahu i Madhëruar. Tek Ai zemra qetësohet, pushon dhe kënaqet me të kthyerit tek Ai. Ndërsa kushdo që adhuron tjetër përveç Tij dhe i ndodh të gjejë ndonjë lloj dobije apo shijimi, dije se dëmtimi i tij me këtë gjë është shumëfish më i madh se dobija e tij. Kjo është sikur të kesh ngrënë ushqim të shijshëm por të helmuar, apo sikur në qiej dhe në tokë të kishte hyjni të tjerë përveç Allahut, atëherë ato do të shkatërroheshin. Allahu i Madhëruar ka thënë: **“Sikur në ato të dyja (qiej e tokë) të kishte hyjni të tjerë përveç Allahut, ato do të shkatërroheshin.”** [El Enbija: 22].

Po kështu edhe zemra, nëse në të ka të adhuruar tjetër përveç Allahut, ajo priset me një prishje pas së cilës nuk shpresohet të rregullohet, vetëm në rast se del nga ajo ai i adhuruar tjetër dhe kur Allahu i Madhëruar, Vetëm Ai të jetë i adhuruar dhe Hyjnija e saj, të cilin ajo e do, shpreson tek Ai, ka frikë nga Ai, mbështetet tek Ai dhe kthehet tek Ai me pendim.

Këndvështrimi i tretë: Nevoja e robit për të adhuruar vetëm Allahun e Madhëruar pa i përshkruar shok Atij, nuk ka ndonjë shembull me të cilin mund të krahasohet, por nga disa pikëpamje ajo e përngjan nevojës së trupit për të ngrënë e për të pirë dhe për të marrë frymë, kështu që mund të krahasohet me këtë, por ndërmjet këtyre ka shumë dallime. E vërteta e njeriut është zemra dhe shpirti i tij, gjë të cilën nuk mund ta rregullojë veçse Hyjnija i saj i Vërtetë përveç të Cilit nuk ka hyjni tjetër. Zemra nuk mund të qetësohet veçse me përmendjen e Tij (Allahut), nuk ndjen siguri veçse me njohjen e Tij dhe dashurinë për Të. Ajo kthehet tek Ai me veprat dhe sjelljet e saj në një kthim të sigurtë, dhe ka për t’i takuar ato (veprat e saj), patjetër. Nuk ka shëndet për të veçse me njësimin e dashurisë për Të, për adhurimin e Tij, për frikën nga Ai dhe shpresën tek Ai. E nëse asaj i ndodh që të shijojë e të gëzohet me diçka tjetër përveç Allahut, kjo gjë nuk do të jetë e vazhdueshme për të, por do të kapërcejë nga një lloj shijeje në një lloj tjetër dhe nga një person në një tjetër. Herë kënaqet me këtë dhe herë me atë. Por në shumicën e rasteve, gjëja me të cilën ajo kënaqet është shkaku më i madh për dhimbjen dhe dëmtimin e saj. Ndërsa për Zotin e saj të Vërtetë, zemra ka nevojë në çdo cast, në çdo gjendje dhe në çdo vend. Vetë

besimi në Allahun, dashuria për Të, adhurimi i Tij, madhështimi dhe përmendja e Tij, është ushqim për njeriun, fuqi për të, rregullim dhe dëndrueshmëri për të. Këtë e dëshmojnë vetë besimtarët dhe për të kanë dëshmuar argumentet nga Kurani dhe Suneti, si dhe ka dëshmuar natyrshmëria e pastër njerëzore dhe uni (ndërgjegjja) e tyre, jo ashtu si thonë ata të cilët nuk kanë pikë vërtetimi apo njohjeje dhe as bamirësie: se adhurimi i Allahut, përmendja dhe falenderimi i Tij janë ngarkesë dhe lodhje, thjesht për të sprovuar e provokuar njerëzit, apo për t'ua kompensuar atyre me shpërblim, si shpërblimi me pagesë, apo thjesht si sport për trupin dhe edukim për të me qëllim që të ngrihet nga grada e kafshës, e fjalë të tjera si këto, të atyre që nuk kanë pikë njohjeje për të Gjithëmëshirshmin, as shijen e besimit, por kënaqet me atë që ka prej nderave të prishura dhe mendimeve të pa vlera. Ndërsa adhurimi i Allahut, njohja e Tij, Njësimi i Tij dhe falenderimi i Tij janë kënaqja e syrit të njeriut dhe shija më e ëmbël e shpirtit, zemrës dhe gjymtyrëve të tij. Kjo është mirësia më e madhe që ka arritur ai i cili përfshihet në këtë gjendje. Dhe Allahu është Ndhmuesi më i Mirë dhe tek Ai mbështetemi.

Dhe nuk është për qëllim me adhurimet dhe urdhërat e Allahut, lodhja dhe ngarkimi, edhe pse këto ndodhin në disa prej tyre për arsye të pashmangshme të cilat janë rezultatat e tyre. (Pasi edhe kur punon për t'u ushqyer, ka lodhje e mundime).

Urdhërat e Allahut të Madhëruar dhe e drejta e Tij të cilën e ka bërë të detyrueshme për robët e Tij, si dhe dispozitat që Ai u ka vënë ligj atyre, pikërisht ato janë kënaqja e syrit, shija e zemrës dhe qetësia e shpirtit dhe gëzimi i tij. Me këto urdhëra e dispozita arrihet shërimi i zemrës, lumturia e saj, sukcesi dhe përsosmëria e saj në këtë botë dhe në botën tjetër. Madje nuk ka gëzim, as ëmbëlsi dhe as lumturi të vërtetë, veçse me këtë. Allahu i Madhëruar thotë:

"O njerëz! Ju ka ardhur juve një këshillë e mirë nga Zoti juaj (Kurani) dhe shërim për atë që ndodhet në gjokset tuaj, -udhëzim dhe mëshirë për besimtarët. Thuaj: "Në Begatinë e Allahut dhe në Mëshirën e Tij, në to le të gëzohen." Kjo është më e mirë se ajo (pasuri) që ata grumbullojnë." [Junus: 57-58].

Ebu Seid el Hudri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) thotë: **"Begatia e Allahut është Kurani, ndërsa Mëshira e Tij është se Ai i ka bërë ata prej ithtarëve të tij."**

Ndërsa Hilal ibën Jesar thotë: **"Në Islam, në të cilin Ai iu udhëzoi dhe në Kuranin, të cilin Ai u mësoi, kjo është më e mirë se ajo që ata grumbullojnë prej arit e argjendit."**

Kështu ka thënë edhe Ibën Abasi, El Haseni dhe Katade: **"Begatia e Allahut është Islami, ndërsa Mëshira e Tij, Kurani."**

Ndërsa një grup prej selefëve kanë thënë: **“Begatia e Allahut (e përmendur në ajetin e mësipërm) është Kurani dhe Mëshira e Tij është Islami.”**

E vërteta është se të dyja këto; Begatia dhe Mëshira, janë dy gjëra me të cilat Allahu i ka dhënë mirësi të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), kur thotë:

“Dhe kështu Ne të kemi shpallur ty shpirtin (Frymëzim e Mëshirë) nga Urdhëri e Vullneti ynë. Ti nuk e dije as ç’është Libri dhe as besimi, por Ne e kemi bërë atë (Kuranin) dritë, që Ne të udhëzojmë me anë të tij atë që Ne duam nga robët tanë. Dhe padyshim që ti (Muhamed) po udhëheq në Udhën e Drejtë.” [Esh Shura: 52].

Allahu i Madhëruar ka ngritur atë që ka ngritur me Kuranin dhe besimin, si dhe ka rrëzuar atë që ka rrëzuar me mohimin e atyre dyve.

Nëse thuhet: Këto (urdhërat dhe dispozitat e Allahut) janë quajtur ngarkim dhe mundim në Kuran, në Fjalën e Allahut: **“Allahu nuk e ngarkon askënd mbi mundësitë që ai ka.”** [El Bekare: 286]. **“Ne nuk ngarkojmë askënd, përveçse aq sa ka mundësi ai.”** [El Enam: 152].

Atëherë themi: Po, por kjo ka ardhur në formën mohuese dhe Allahu nuk i ka quajtur Urdhërat, Këshillat dhe Ligjet e Tij ngarkesë, në asnjë rast, por Ai i ka quajtur ato Shpirt, Dritë, Shërim, Udhëzim, Mëshirë, Jetë, Premtim, Këshillë, e të ngjashme me këto.

Këndvështrimi i katërt: Lumturia më e madhe, më e lartë dhe më madhështore në botën tjetër do të jetë të vështruarit në Fytyrën e Allahut të Lartëmadhëruar dhe të dëgjuarit e Fjalës së Tij, siç transmetohet në Sahihun e Muslimit nga Suhejb (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Kur banorët e xhenetit të hyjnë në xhenet, një thirrës do të thërrasë: “O banorët e xhenetit! Ju keni një premtim tek Allahu dhe Ai dëshiron ta përmbushë atë.” -Ata thonë: “E cili është ai? A nuk na i ka zbardhur fytyrat, na i ka rënduar peshoret (e veprave të mira), na ka futur në xhenet dhe na ka shpëtuar nga zjarri?!” -Atëherë ngrihet perdja dhe ata vështrojnë tek Ai (Allahu). Atyre nuk iu është dhënë asgjë më e dashur tek ata se të shikuarit tek Ai.”** [Hadith i saktë. E transmeton Ahmedi (4/333), Tirmidhiu (3105), Ibën Maxheh (187). Shejh Albani e ka konsideruar të saktë në “Sahihu el Xhamiu” (521)].

Ndërsa në një transmetim tjetër thuhet: **“Ata nuk e kthejnë kokën tek ndonjë prej mirësive të tjera, përderisa vështrojnë tek Allahu i Madhëruar.”**

[Hadith i dobët. E transmeton Ibën Maxheh (184). Shejh Albani e ka konsideruar të dobët në verifikimin e “Sunen Ibën Maxheh”, me të njëjtin numër hadithi].

I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) bën të qartë se megjithë mirësitë e tyre të plota e të pashtershme që u ka dhënë Zoti i tyre në xhenet, Ai nuk u ka dhënë atyre mirësi e kënaqësi më të madhe se shikuarit tek Ai. Dhe kjo është më e dashura gjë për ta, për shkak të asaj që u ndodh atyre prej shijimit, ëmbëlsisë, kënaqësisë, lumturisë, gëzimit dhe kënaqjes së syve, mbi çdo gjë tjetër që ata shijojnë e provojnë në xhenet prej ngrënies e pirjes dhe Hyrive. Por këto dy kënaqësi nuk mund të krahasohen kurrë me njëra-tjetrën.

Për këtë arsye, Allahu i Madhëruar, në lidhje me mosbesimtarët ka thënë:

"Por jo (vetëm kaq)! Sigurisht që ata (mosbesimtarët) do të mbulohen nga të parët Zotin e tyre atë Ditë. Pastaj ata do të hyjnë patjetër dhe do të shijojnë flakën e zjarrtë të xhehenemit." [El Mutaffifin: 15-16].

Këtu, Allahu ka bashkuar për ta të dyja llojet e dënimit: dënimin e xhehenemit dhe dënimin e të mbuluarit nga të shikuarit e Allahut të Madhëruar. Ndërsa për të dashurit e Tij, Allahu ka bashkuar mes dy llojeve të mirësisë: mirësinë e të kënaqurit e të shijuarit e asaj që është në xhenet dhe mirësinë e të shikuarit tek Ai.

Këto katër lloje, Allahu i Madhëruar i ka përmendur në këtë sure (El Mutaffifin), ku për vepërmirët Ai thotë:

"Vërtet që vepërmirët do të jenë në lumturi. Mbi frone të lartë duke parë." [El Mutaffifin: 22-23].

Ndërsa ai i cili thotë se domethënia e këtij ajeti është: se ata vështrojnë tek armiqtë e tyre që ndëshkohen, apo se vështrojnë kështjellat e kopshtet e tyre, apo se vështrojnë njëri-tjetrin, -ky është devijim nga synimi i përmendjes së këtij ajeti. Por domethënia e tij është se ata shohin Fytyrën e Zotit të tyre, ndryshe nga mosbesimtarët të cilët do të mbulohen nga të parët Zotin e tyre, “pastaj ata do të hyjnë patjetër dhe do të shijojnë flakën e zjarrtë të xhehenemit.”

Medito pak se si Allahu i Madhëruar e ka përballur atë që mosbesimtarët e thonin për armiqtë e tyre në dynja dhe talleshin me ta, me të kundërtën e kësaj në ditën e Kijametit. Mosbesimtarët ishin ata të cilët, kur kalonte pranë tyre ndonjë besimtar, ata e tallnin dhe e përqeshnin atë, **“dhe kur i shihnin ata (besimtarët), thoshin: “Vërtet që këta janë të humbur.”** [El Mutaffifin: 32]. Pastaj Allahu thotë: **“Por këtë ditë, ata që besojnë do të qeshin me mosbesimtarët.”** [El Mutaffifin: 34]. Duke e vendosur këtë përballë talljes dhe përqeshjes së tyre në dynja.

Pastaj thotë: **“Mbi frone të lartë duke parë.”** Duke e përmendur shikimin e tyre të pakufizuar në ndonjë gjë të caktuar, kështu që më i Larti, më Madhështori dhe më i Bukuri që ata shohin është Allahu i Madhëruar, vështrimi tek i Cili është lloji më i lartë i të vështruarit dhe më i miri vështrim, gjë e cila është edhe grada më e lartë e udhëzimit. Këtë gjë Allahu e përballi me fjalën e tyre: **“Vërtetë që këta (besimtarët) janë të humbur.”**

Pra, vështrimi tek Allahu i Lartëmadhëruar është për qëllim në këto dy ajete, ose nga kuptimi i posaçëm, ose nga kuptimi i përgjithshëm dhe i pakufizuar. Dhe kushdo që mediton në këto dy tekste, gjen se ato nuk përmbajnë gjë tjetër përveç kësaj (shikimit tek Allahu); ose posaçërisht, ose përgjithësisht (d.m.th. që do të shohin gjithçka që dëshirojnë dhe më e larta e tyre është shikimi tek Allahu i Madhëruar).

Ëmbëlsia e të shikuarit në Fytyrën e Allahut të Lartësuar

Vërtet që ëmbëlsia e të shikuarit në Fytyrën e Allahut të Madhëruar në Ditën e Kijametit është rezultat i të kënaqurit me njohjen e Allahut dhe dashurinë e Tij në këtë botë. Dhe ashtu si nuk mund të krahasohet të kënaqurit me begatitë e xhenetit me të kënaqurit e të shikuarit në Fytyrën e Lartë të Allahut, po kështu nuk mund të krahasohet kënaqja me begatitë e kësaj bote me të kënaqurit me dashurinë për Allahun, njohjen e Tij, mallin për Të dhe të shikuarit pranë Tij.

Ndaj, ëmbëlsia e të shikuarit tek Allahu i Madhëruar është rezultat dhe rrjedhojë e njohjes së tyre Atë dhe dashurisë për Të, pasi që ëmbëlsia pason ndjenjat dhe dashurinë dhe sa më njohuri të ketë ai që dashuron për të dashurin e tij dhe sa më e fortë të jetë dashuria e tij për të, aq më i madh do të ishte shijimi dhe gëzimi me të qëndruarit pranë tij, me të shikuarit atë dhe me të arriturit tek ai.

Këndvështrimi i pestë: Krijesa nuk zotëron asnjë dobi për krijesën tjetër si ajo, as dëm, as dhënia e as mbajtje, as udhëzim e as humbje, as ndihmë për fitore dhe as lënie në baltë për humbje, as ngritje dhe as ulje, as krenari dhe as nënshtrim. Por Ai i Cili i zotëron të gjitha këto është vetëm Allahu i Madhëruar, ashtu siç thotë Ai: **“Çfarëdo nga përkujtimi (mirësia) që Allahu mund t’i dhurojë njerëzimit, askush nuk mund ta ndalë atë dhe çfarëdo që Ai mund të ndalojë, askush nuk mund ta dhurojë atë paskëtaj. Dhe Ai është i Gjithëfuqishmi, më i Urti Gjithëgjykues.”** [Fatir: 2].

Dhe thotë: **“Edhe në qoftë se Allahu të prek me ndonjë lëndim, nuk ka kush tjetër që të mund ta heqë atë përveç Tij; edhe në qoftë se Ai dëshiron për ty ndonjë të mirë, nuk ka kush tjetër që mund ta zbrapsë Mirësinë e Tij të cilën Ai e bën ta arrijë cilindo nga robët e Tij që Ai do. Dhe Ai është gjithnjë Falës i Madh, Mëshirëplotë.”** [Junus: 107].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë: **“Në qoftë se ju ndihmon Allahu, askush nuk mund t’ju mposhtë. E në qoftë se Ai ju braktis ju, a ka ndonjë që mund t’ju ndihmojë përveç Atij? Dhe vetëm tek Allahu të mbështeten besimtarët.”** [Al Imran: 160].

Dhe thotë: **“A të marr (për adhurim) në vend të Tij zota të tjerë, (kur) në qoftë se i Gjithëmëshirshmi më dëshiron mua ndonjë të keqe, (atëherë) ndërhyrja e tyre nuk do të më vlejë aspak dhe as nuk mund të më shpëtojnë?”** [Jasin: 23].

Dhe thotë: **“O njerëz! Përkujtoni Mirësinë e Allahut mbi ju! A ka krijues tjetër përveç Allahut, që t’ju furnizojë ju nga qielli (me shi) dhe toka?! Nuk ka të adhuruar tjetër (të merituar) përveç Atij. Si atëherë po largoheni (prej Tij)?!”** [Fatir: 3].

Dhe thotë: **“Kush është ai përveç të Gjithëmëshirshmit që mund të jetë ushtri e juaja për t’ju ndihmuar? Vërtet mohuesit nuk janë në gjë tjetër veçse në mashtrim. Kush është ai i cili mund t’ju furnizojë ju, në qoftë se Ai do ta ndalonte rrizkun (mirësitë dhe furnizimin) e Tij? Përkundrazi, ata vazhdojnë të jenë në kryelartësi dhe në ikje (nga e vërteta).”** [El Mulk: 20-21].

Në këto ajete, Allahu i Madhëruar ka bashkuar mes ndihmës dhe furnizimit, pasi që njeriu ka nevojë për dikë që mund t’i largojë atij armikun e tij me ndihmën e tij, si dhe që t’i sjellë atij rrizkun dhe gjërat e dobishme. Kështu që ai ka nevojë të domosdoshme për furnizues dhe ndihmues, dhe Allahu, Vetëm Ai është që furnizon dhe ndihmon. Allahu është Gjithëfurnizuesi, Zotëruesi i Fuqisë, i Përhershmi më i Fortë.

Prej plotësisë të zgjuarsisë së njeriut dhe njohurisë së tij është që ai të mësojë se në qoftë se Allahu e prek atë me ndonjë të keqe, atë nuk mund ta ngrëjë e ta heqë askush tjetër përveç Allahut, dhe në qoftë se atij i vjen ndonjë mirësi, atë nuk ia ka furnizuar askush tjetër përveç Allahut. Përmendet (thuhet) se Allahu i Madhëruar i ka shpallur dikujt prej Pejgamberëve të Tij duke i thënë: “Perceptoje për Mua hijeshinë e mprehtësisë dhe sekretin e bamirësisë, sepse Unë i dua këto!” –Ai tha: O Zoti im! E ç’është hijeshia e mprehtësisë? –Në qoftë se mbi ty bie ndonjë mizë, atëherë dije se atë t’a kam hedhur Unë! –Po sekretin e bamirësisë, ç’është? –Në qoftë se të vjen ndonjë e mirë sa një kokërr (drithi), atëherë dije se Jam Unë Ai që të ka kujtuar ty me të!”

Ndërsa për magjistarët, Allahu i Madhëruar ka thënë: **“...por ata nuk mund të dëmtonin ndokënd me të, veçse me Lejen e Allahut.”** [El Bekare: 102].

Pra, Allahu i Madhëruar është i Vetmi që i mjafton robit të Tij, që e ndihmon atë, e furnizon dhe e ruan atë.

Imam Ahmedi (Allahu e mëshiroftë!) thotë: Abdurrazaku na ka treguar dhe ka thënë: Meamari na ka njoftuar dhe ka thënë: Kam dëgjuar Vehbiun të thotë: **“Në një prej Librave të Tij, Allahu i Madhëruar ka thënë: “Betohem në Lavdinë Time! Kushdo që kërkon mbrojtje prej Meje, edhe nëse atë e tradhëtojnë qiejtë me çfarë ka në to dhe tokat me çfarë ka në to, Unë kam për t’i hapur rrugë atij. Ndërsa kush nuk kërkon mbrojtje me Mua, Unë ia pres duart atij që nga lartësitë e qiejve, e fundos tokën nën këmbët e tij dhe e lë atë në ajër, pastaj nuk i lë atij ndihmës veçse veten e tij. Robit tim i mjaftoj Unë, nëse ai më bindet Mua, Unë i jap atij para se të më kërkojë dhe i përgjigjem atij para se të më lutet ai Mua. Unë Jam më i Gjithëditur për nevojën e tij se sa vetë ai.”**[Ky hadith është i saktë por i ndërprerë. Atë e ka përmendur Ibën Kethiri në Tefsirin e tij (3/371) dhe ai është prej njoftimeve të Beni Israilëve].

Ahmedi gjithashtu thotë: Hashim ibën el Kasim na ka treguar dhe ka thënë: Ebu Seid el Muedib na ka treguar dhe ka thënë: Dikush që ka dëgjuar Ata el Hurasani ka thënë: Takova Vehbi ibën Munebih në Kabe dhe i thashë: Më trego ndonjë hadith që ta mësoj prej teje në këtë vend! –Po, -tha ai. Allahu i Madhëruar i shpalli Daudit: **O Daud! Betohem në Lavdinë dhe Madhështinë Time! Nuk ka rob nga robët e Mi që mbrohet me Mua dhe jo me ndonjë prej krijesave të Mia -gjë të cilën Unë e di nga nijeti i tij-, dhe atë e tradhëtojnë shtatë qiejt dhe çfarë gjendet në to, dhe shtatë tokat e çfarë gjendet në to, veçse Unë do t’i hap rrugë atij në mesin e tyre. Dhe betohem në Lavdinë dhe Madhështinë Time! Nuk ka rob prej robëve të Mi që mbrohet me ndonjë prej krijesave të Mia –gjë të cilën Unë e di nga nijeti i tij-, veçse Unë i pres rrugët (furnizimin) e qiellit nga dora e tij, e fundos tokën nën këmbët e tij, pastaj nuk e përfill atë se në cilën luginë ai shkatërrohet.”**

Ky këndvështrimi i pestë është më i qartë për popullin e thjeshtë se ai para këtij, ndaj edhe u është drejtuar fjalimi me këtë gjë në Kuran më shumë se me atë para këtij, dhe duke u nisur prej këtu, Pejgamberët kanë thirrur popujt e tyre në këndvështrimin e parë të këtij kapitulli (kthimi i të gjithë çështjes tek Allahu dhe vërtetimi i fjalës “Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm nga Ti kërkojmë ndihmë!”).

Nëse njeriu i arsyeshëm dhe me logjikë të shëndoshë do të meditonte në Kuran, ai do të gjente se Allahu i Madhëruar thërret me anë të këtij këndvështrimi (se krijesa nuk posedon asnjë dobi apo dëm për krijesën tjetër si ajo) për në këndvështrimin e parë.

Ky këndvështrim (i pesti) përfshin mbështetjen tek Allahu i Lartësuar, kërkimin e ndihmës nga Ai, lutjen dhe kërkimin nga Ai dhe jo nga ndonjë prej krijesave të Tij. Ai përfshin gjithashtu dashurinë për Allahun dhe adhurimin e Tij për shkak të bamirësisë së Tij kundrejt robit të Tij dhe përmbushjes së mirësive të Tij ndaj robit të Tij. e nëse ata e duan Allahun dhe mbështeten tek Ai nga ky këndvështrim, atëherë do të hyjnë nga ai në këndvështrimin e parë (e gjithë çështja është në Dorë të Allahut dhe kthehet vetëm tek Ai).

Shembull për këtë është njeriu të cilit i bie një fatkeqësi e madhe, apo ndonjë skamje e madhe a ndonjë frikë shqetësuese, dhe ai i lutet Allahut të Madhëruar, i përgjërohet Atij dhe i përulet deri sa Allahu i hap dhe i jep atij të shijojë ëmbëlsinë e të folurit Allahut dhe e të luturit Atë, madhështinë e besimit në Allahun dhe të kthyerin tek Ai, gjë e cila është më e dashur tek ai se ajo nevojë që ai ka pasur për qëllim të kërkojë në fillim të lutjes së tij, por të cilës ai nuk ia dinte shijen dhe ëmbëlsinë në fillim, që të mund ta kërkonte atë dhe të kishte mall për të.

Këndvështrimi i gjashtë: Lidhja e robit me dikë tjetër përveç Allahut të Madhëruar është dëm për të, nëse ai merr më shumë se ç'është nevoja dhe jo për t'u ndihmuar me të në bindjen ndaj Allahut; nëse ai ha e pi, martohet dhe vishet më shumë ngase ka nevojë, kjo gjë e dëmton atë. Edhe nëse ai do dikë tjetër përveç Allahut, ai patjetër që do të ndahet nga ai, e nëse e do diçka apo dikë jo për Hir të Allahut, patjetër që dashuria e tij do ta dëmtojë atë dhe ai do të vuajë për shkak të të dashurit të tij, në këtë botë ose në botën tjetër, megjithëse në shumicën e rasteve vuajtja e tij është në të dyja botët.

Allahu i Madhëruar thotë: **“Dhe atyre që grumbullojnë pasuri në ar e argjend dhe nuk e shpenzojnë në Udhën e Allahut, jepu siharaq për dënim të dhimbshëm. Ditën kur ai (thesar) do të nxehet fort në Zjarrin e Xhehenemit dhe me të do të damkoset balli i tyre, krahët e tyre dhe shpina (duke u thënë): “Ky është thesari të cilin ju e grumbulluat (dhe e groposët) për veten tuaj. Tani shijoni atë (thesar) që grumbulluat!”** [Et Teube: 34-35].

Allahu i Madhëruar thotë: **“Mos të të mahnisë ty as pasuria dhe as fëmijët e tyre. Në të vërtetë Allahu do që t'i ndëshkojë ata me këto gjëra në jetën e kësaj bote dhe që t'u ndahet shpirti që këtej (nga kjo botë) duke qenë mosbesimtarë.”** [Et Teube: 55].

Dijetarët kanë rënë në kundërshtim në lidhje me domethënien e ndëshkimit të tyre me pasuritë e tyre në jetën e kësaj bote, por ajo që ne shohim si më të saktë është që të thuhet:

Ndëshkimi i tyre me to është ajo që duket dhe që shohim prej ndëshkimit të vrapuesëve pas kënaqësive të kësaj dynjaje dhe privilegjimi i saj mbi jetën e botës tjetër nga ata; duke u përpjekur për arritjen dhe grumbullimin e saj me lodhje të madhe dhe duke provuar vuajtjet nga më të ndryshmet për këtë gjë. Ndaj nuk gjen njeri më të lodhur se ai, shqetësimi më i madh i të cilit është dynjaja dhe i cili përpiket me të gjitha fuqitë për arritjen e saj. Pikërisht ky mundim, kjo vuajtje dhe kjo lodhje është ndëshkimi i përmendur në ajet. E ngjashme me këtë është edhe fjala e të Dërguarit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“Udhëtimi është një pjesë dënimi.”** [E transmeton Buhariu (1804), Muslimi (1927), etj] e fjala e tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“I vdekuri dënohet me qarjen e të gjallit mbi (për) të.”** [E transmeton Buhariu (1288), Muslimi (929), etj] D.m.th: ndjen dhimbje dhe mundim (nëse ai ka porositur për këtë gjë), dhe jo se ndëshkohet për veprën që bëjnë ata. Po kështu edhe ai, i gjithë shqetësimi i të cilit është i dynjaja, apo shqetësimi i tij më i madh, siç ka thënë i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) në hadithin që ka transmetuar Tirmidhiu e të tjerë nga Enes ibën Maliku (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Kushdo, shqetësimi i të cilit është bota tjetër, Allahu i vendos atij pasurinë në zembrën e tij, i bashkon atij çështjen e tij dhe atij i vjen dynjaja e detyruar, dhe kushdo, shqetësimi i të cilit është dynjaja, Allahu i vendos atij varfërinë para syve, i shpërndan çështjen dhe nuk i vjen nga dynjaja veçse ajo që i është caktuar.”** [Hadith i saktë. E transmeton Tirmidhiu (2465). Shejh Albani e ka konsideruar të saktë në “Sahih el Xhamiu” (6516)].

Dhe nga dënimi më i madh në këtë botë është shpërndarja e çështjeve dhe e zembrës, dhe të qenurit e varfërisë para syve të robit, pa iu ndarë atij. E sikur të mos ishte dehja e dashurisë së dynjasë me dashurinë për të, ata do të kërkonin ndihmë nga ky dënim, edhe pse shumica e tyre vazhdojnë të ankohen e të bërtasin nga ky dënim.

Transmetohet gjithashtu në Sunenet e Tirmidhiut; nga Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Allahu i Lartëmadhëruar thotë: O biri i Ademit! Merru me adhurimin Tim, që të të mbush gjoksin me pasuri dhe t’a heq varfërinë nga ti. E nëse nuk e bën, atëherë do të mbushen duart me punë (do të zihesh me punë e lodhje) dhe nuk kam për t’a shuar varfërinë tënde.”** [Hadith i saktë. E transmeton Tirmidhiu (2466)].

Ky është gjithashtu një lloj dënimi; zënia e zembrës dhe trupit me barrën e peripecive të dynjasë dhe luftimin e vrapuesve pas saj atë, si dhe ashpërsinë e armiqtësisë së tyre për dynjanë. Dikush prej selefëve ka thënë: “Kushdo që e do dynjanë, atëherë ta përgatisë veten e tij për mbartjen e peripecive e fatkeqësive.”

Ai i cili e do dynjanë, nuk ndahet dot kurrë nga tre gjëra: nga shqetësimi i pashmangshëm, lodhja e përhershme dhe pendimi i pashtershëm.

Kjo sepse ai i cili e do dynjanë nuk arrin prej saj ndonjë gjë, veçse kërkon diçka më të madhe se ajo, siç thuhet në hadithin e saktë se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Sikur biri i Ademit të kishte në zotërim dy lugina me pasuri (ar), ai do të dëshironte edhe një të tretë.”** [E transmeton Buhariu (6436), Muslimi (1048), etj].

Isai, biri i Merjemes e ka krahasuar të dashuruarin pas dynjasë me atë që pi alkoolin, i cili sa më shumë të pijë, aq më shumë i shtohet etja.

Ibën Ebi ed Dunja ka përmendur se El Hasen el Basri i shkroi Umer ibën Abdulazizit: **“Dynjaja është banesë e përkohshme dhe nuk është banesë e përhershme. Ademi (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) u zbrit në dynja si ndëshkim për të, ndaj ruaju asaj, o prijësi i besimtarëve! Të rezervuarit (magazinuarit) prej saj është lënia e saj dhe pasuria në të është varfëri. Çast pas çasti në të gjendet një i vrrarë i cili e përçmon atë që e ngre dynjanë dhe e varfëron atë që grumbullon prej saj. Ajo është si helmi të cilin e pi ai që nuk e njeh atë, por ai e vret atë. Ndaj të jesh në të si ai që mjekon plagët e tij, duron pak nga frika që të mos vuajë gjatë dhe duron të hidhtën e ilaçit nga frika e zgjatjes së sëmundjes.**

Ki kujdes nga kjo botë mashtruese, intriguese e fantazmë, e cila është zbukuruar me dredhitë e saj, ka magjepsur me dinakërinë e saj, ka mashtruar me shpresat e saj dhe është bërë e dëshiruar për kërkuesit e saj. Ajo është bërë si nusja e zbukuruar dhe sytë vështrojnë nga ajo, zemrat marrosen pas saj, trupat të gjithë e dëshirojnë atë, ndërsa ajo, për të gjithë burrat e saj është vrasëse.

Një i dashuruar i saj mund të arrijë ndonjë nevojë të tij nga ajo, pastaj vetëmashtrohet dhe bëhet tiran, dhe e harron kthimin tek Allahu. Ai e angazhon me të zemrën e tij, deri sa i rrëshqitën këmbët nga ajo dhe ai madhëroi në të pendimin e tij, keqardhja e tij u bë e madhe dhe atij iu bashkua agonia e vdekjes, dhimbjet e saj dhe pendimi për atë që i iku. Ndërsa një i dashuruar tjetër me të nuk mundi të arrijë prej saj atë që dëshironte, kështu që jetoi me mundimet e tij dhe shkoi me trishtimin e tij pa arritur nga dynjaja atë që kërkonte dhe pa u qetësuar asnjëherë nga lodhja e tij. Ai doli pa rezervuar gjë dhe shkoi pa përgatitur gjë.

Ndaj të jesh sa më i kënaqur për sa të jesh në të dhe sa më i kujdesshëm sa të jesh i saj, pasi që njeriu i dynjasë, sa më shumë ndjen siguri në ndonjë gëzim të saj, ajo e kthen atë në ndonjë gjë të papëlqyer e cila e lidh rehatinë në të me fatkeqësinë e saj, qëndrimin në të e bën mbarim të

gëzimit të saj të përzierë me pikëllim. Siguria e saj është e rreme, shpresat tek ajo janë të kota, pastërtia e saj është turbullirë, jetesa në të është dëshpërim. Edhe sikur Zoti ynë të mos na kishte njoftuar asgjë për dynjanë dhe të mos kishte sjellë asnjë shembull për të, vetë ajo do ta kishte zgjuar të fjeturin dhe do ta kishte përmendur të pavëmendshim, por si mund të thuhet kur në të ka ardhur këshillues nga Allahu dhe qortues për të?! Dynjaja nuk ka asnjë vlerë tek Allahu, asnjë peshë dhe asnjë vështirim të hedhur nga ajo që kur Ai e ka krijuar atë. Edhe të Dërguarit tonë (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i janë propozuar çelësat dhe thesaret e saj, gjë e cila nuk mangëson nga Zotërimi i Allahut as sa krahu i një mushkonje, por ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) e refuzoi atë duke urryer që të donte diçka që Krijuesi i tij e urrente atë, apo që të ngrinte diçka të cilën Zotëruesi i saj e ka përçmuar atë. Allahu e ka larguar atë nga vepërmirët me zgjedhjen e tyre dhe ia ka shtrirë (hapur) atë armiqve të Tij me qëllim që të mashtrohen me të, ndërsa ai i mashtruar, i cili ka arritur diçka prej saj, kujton se është nderuar me këtë gjë, dhe ka harruar se si ka vepruar Allahu i Madhëruar me të Dërguarin e Tij kur ai shtrëngoi gurin në barkun e tij nga uria.”

El Haseni gjithashtu ka thënë: **“Disa njerëz e nderuan dynjanë ndërsa ajo i kryqëzoi ata mbi dërrasa, ndaj ofendojeni dhe përçmojeni atë, sepse ajo do të bëhet edhe më e mirë nëse e ofendoni atë.”**

Kjo temë është gjerë dhe ndjekësit dhe dashnorët e saj janë më të ditur me atë që heqin prej ndëshkimit dhe llojeve të ndryshme të dhimbjeve gjatë kërkimit të saj.

Dhe përderisa dynjaja është shqetësimi më i madh i atyre që nuk besojnë në botën tjetër dhe as nuk e shpresojnë takimin me Zotin e tyre, edhe dënimi i tyre me dynjanë është në varësi të kujdesit të tyre për të dhe të përpjekjeve të tyre për kërkimin e saj.

Nëse dëshiron të dish më shumë për ndëshkimin e ndjekësve të saj me të, atëherë medito pak në gjendjen e një të dashuruari të humbur në dashurinë për të dashurën e tij. Sa më shumë që dëshiron të afrohet nga ajo, ajo largohet nga ai, e braktis atë dhe lidhet me armikun e tij. Me të dashurën e tij ai është në jetën më të mundimshme, për shkak të cilës kërkon edhe vdekjen. E dashura e tij është shumë pak besnike, shumë e ftohtë (e larguar), me shumë shokë, mashtruese e madhe dhe me shumë ngjyra (fytyra). I dashuri i saj nuk ka siguri për veten e tij dhe as për pasurinë e tij, por megjithatë ai nuk mund të durojë ndaj saj dhe nuk gjen rrugë në ndonjë ngushëllim që ta rehatojë atë dhe as ndonjë lidhje që të vazhdojë me të.

Sikur ky dashnor të mos kishte ndëshkim tjetër përveç këtij në këtë botë, ky do të ishte i mjaftueshëm për të, por si do të ishte kur të ndahet mes tij dhe të gjitha kënaqësive të tij dhe të ndëshkohet me të njëjtat gjëra me të cilat ai kënaqej e i dukeshin të ëmbëla, po në atë shkallë në të cilën ato kënaqësi e angazhuan atë nga të kërkuarit e rezervimit atë që i bën dobi në ditën e kthimit të tij te Zoti i tij.

Për plotësimin më tej të kësaj teme do të kthehemi edhe një herë në kapitullin e kurimit të zemrës së sëmure me dashurinë për dynjanë, -me Lejen e Allahut të Madhëruar!

Ndërsa qëllimi ynë këtu është sqarimi se kushdo që do dhe dëshiron diçka apo dikë tjetër përveç Allahut të Madhëruar dhe dashuria e tij për të nuk është për Hir të Allahut dhe as ndihmues i tij në bindjen ndaj Allahut, atëherë ai dënohet me të (me atë që do) në këtë botë, para dënimit në botën tjetër, siç mund të thuhet:

**Ti je i vrarë me gjithçka që dashuron
ndaj zgjidh për dëshirën tënde atë që dëshiron!**

Ndërsa kur të vijë dita e rikthimit, Gjykatësi më i Drejtë –Allahu i Lartëmadhëruar- do ia dorëzojë çdo të dashuruar asaj që ka pas dashuruar në dynja, dhe ai ose do të kënaqet me të ose do të ndëshkohet me të. Për këtë shkak, pasuria e atij që e ka zotëruar atë në dynja do të kthehet në formën e një trimi tullac i cili do ta kapë atë nga nofullat dhe do t'i thotë: **"Unë jam pasuria jote! Unë jam thesari yt!"** [Kjo ka ardhur në një hadith të saktë të cilin e transmeton Buhariu (1403), etj.] Pastaj ajo kthehet në pllaka prej zjarri me të cilat atij i damkoset balli, brinja dhe shpina [Edhe kjo ka ardhur në një hadith të saktë të cilin e transmeton Muslimi (987), etj.]

Po kështu të gjithë të dashuruarit, të cilët janë bashkuar me njëri-tjetrin jo për bindje ndaj Allahut, Allahu do t'i bashkojë ata së bashku në zjarr dhe secili prej tyre dënohet me shokun e tij (për shkak të tij). Allahu i Madhëruar thotë:

"Në atë ditë, shokët do të jenë armiq me njëri-tjetrin, përveç të përkushtuarëve me bindje e nënshtrim ndaj Allahut." [Ez Zuhruf: 67].

Allahu i Madhëruar gjithashtu ka njoftuar se ata të cilët janë miqësuar me njëri-tjetrin në dynja për shokvënie Allahut, ata do ta mohojnë njëri-tjetrin në ditën e Gjykimit, do ta mallkojnë njëri-tjetrin dhe vend ii tyre do të jetë zjarri ku nuk do të kenë asnjë ndihmues. Pra, i dashuruarit do të jetë me atë që dashuron në këtë botë dhe në botën tjetër.

Për këtë shkak, Allahu i Madhëruar do t'i thotë krijesave të Tij në ditën e Kijametit:

"Dhe (kujto) ditën kur zullumqari (mosbesimtari) do të kafshojë duart e do të thotë: "Oh! Sikur të kisha ndjekur një rrugë me të Dërguarin (Muhamed). Oh! Mjerë për mua! Sikur të mos e kasha zgjedhur filanin për mik! Në të vërtetë ai ishte që më largoi nga Përkujtuesi (Kurani), pasi më erdhi mua. Dhe vërtetë që shejtani është ëq e braktis njeriun në çastin e nevojshëm." [El Furkan: 27-29].

"(Do t'u thuhet engjëjve): "Mblidhni ata që punuan të keqen bashkë me shokët e tyre (nga shejtanët) dhe ata që patën të adhuruar në vend të Allahut dhe i drejtonin (të gjithë) në rrugën e zjarrit të ashpër flakërues. Por i ndaloni! Sigurisht që duhet të pyeten: "Si është puna me ju që nuk e ndihmoni njëri-tjetrin (siç bënit më parë)?" [Es Safat: 22-25].

Umer ibën el Hatab (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: "**Shokët e tyre janë: të ngjashmit me ta dhe që janë në të njëjtën rrugë.**"

Allahu i Madhëruar thotë: "**Dhe kur shpirtrat të bashkohen me njëri-tjetrin (të mirët me të mirët dhe të këqinjët me të këqinjët.**" [Et Tekvir: 7]. Duke bashkuar kështu çdo formë me shoqen e saj, pastaj për secilën bëri shoqe dhe dikë që i rri praën: i miri me të mirin dhe i keqi me të keqin.

Qëllimi është se kushdo që do diçka tjetër në vend të Allahut të Madhëruar, atëherë ai do të dëmtohet për shkak të të dashurit të tij, nëse e ka arritur atë në dynja, e nëse i ka humbur ai, atëherë do të ndëshkohet me humbjen e tij dhe me dhimbjet e humbjes së tij në varësi të lidhjes që zemra e tij ka pasur me të. Dhe nëse e gjen atë, ai ndjen dhimbje para se ta arrijë atë, pastaj futet në telashe nëse e arrin atë dhe më pas pikëllohet kur e humb atë. A nuk janë të gjitha këto ndëshkim shumë herë më i madh se kënaqësia që ai ka ndjerë?!

**Më të mjerë se i dashuruari, në tokë, jo nuk gjen
edhe nëse me shije të ëmbël dashurinë ai e ndjen!
Por atë e gjen të qajë në të gjitha rastet,
nga frika e përmallimit apo e ndarjes!
Nga malli për të, ai qan kur ajo largohet!
Nga frika e ndarjes, qan edhe kur ajo afrohet!
Sytë e tij skuqen, kur me të takohet!
Skuqen gjithashtu, kur ajo largohet!**

Kjo është diçka e njohur nga përvoja dhe nga ajo që shohim me sytë tanë. Dhe për këtë shkak, në një hadith të cilin e transmeton Tirmidhiu, i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: "**Dynjaja është e mallkuar dhe e mallkuar është gjithçka që gjendet në të, me përjashtim të përmendjes së**

Allahut dhe atij që Ai ndihmon.” [Hadith i mirë. E transmeton Tirmidhiu (2322) dhe Ibën Maxheh (4112). Shih “Sahih el Xhamiu” (3414)].

“Përmendja e Allahut” janë të gjitha bindjet ndaj Tij dhe kushdo që është në bindje dhe në përkushtim të Allahut, ai është përmendës i Allahut, edhe nëse ai nuk e lëviz gjuhën e tij me përmendjen e Allahut. Ndërsa ai, të cilin Allahu e ndihmon, Ai njëkohësisht e do atë dhe e afron atë tek Ai.

Këtë njeri nuk e kap mallkimi në asnjë mënyrë, por ai kap të gjithë të tjerët përveç tij.

Këndvështrimi i shtatë: Të mbështeturit e robit te krijesa tjetër dhe kërkimi ndihmë nga ajo, i sjell atij dëm nga vetë ai, dhe po kështu edhe nga pala tjetër e cila e tradhton atë dhe e lë në baltë në kohën kur ai shpresonte të ndihmohej nga ajo. Plus këtyre, ai njeri kritikohet gjithashtu për atë se mendonte të lavdërohej për këtë gjë.

Kjo pikë, përveç faktit se ajo është e aprovuar në Kuran dhe Sunet, ajo është gjithashtu e njohur nga jeta dhe përvoja.

Allahu i Madhëruar thotë:

"Ndërsa ata kanë zgjedhur (për adhurim) perëndi e zota të tjerë në vend të Allahut, që të mund t'u japim atyre nder, fuqi e lavdi (dhe t'i mbrojnë nga Ndëshkimi i Allahut). Jo, kurrë! Përkundrazi ata (të ashtuquajtur zota e perëndi të tyre) do ta mohojnë të qenët të adhuruar prej teje dhe do të bëhen kundërshtarë të tyre (Ditën e Llogarisë)." [Merjem: 81-82].

Allahu i Lartësuar gjithashtu thotë:

"Dhe kanë marrë në vend të Allahut të adhuruar të tjerë duke shpresuar se mund të ndihmohen. Ata nuk mund t'u sjellin ndihmë atyre, por do të sillen (gjatë llogarisë) si turmë kundër atyre të cilët i patën adhuruar." [Jasin: 74-75].

D.m.th: Nxehen për hir të tyre dhe luftojnë ashtu si nxehet dhe lufton ushtari për shokët e tij, por ata nuk do të mundën ta ndihmojnë atë, por përkundrazi do të jenë për ta.

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

"Nuk u bëmë Ne padrejtësi atyre, por ata vetë u bënë keq vetes së tyre. Kësisoj zotat e tyre (të tjerë në vend të Allahut), të cilëve ata u luteshin, nuk u sollën ndonjë dobi, kur tek ata erdhi Urdhëri nga Zoti yt dhe as nuk shtuan gjë në fatin e tyre veçse shkatërrim." [Hud: 101].

Allahu i Lartësuar thotë: **"Mos lut zot tjetër me Allahun se përndryshe do të jesh prej atyre që ndëshkohen!"** [Esh Shuara: 213].

Dhe thotë: **"Mos vër përkrah me Allahun zot tjetër! Ose do të ulesh i përçmuar, i braktisur (në Zjarr)."** [El Isra: 22].

Politeisti shpreson nga ata që adhuron, herë ndihmë e herë lavdërim e lavdi. Allahu i Madhëruar ka njoftuar në këtë ajet se ajo që ka pasur për qëllim politeisti, i kthehet kundra atij dhe ai përçmohet e braktiset nga zotat e tij.

Qëllimi është se këto dy esenca (adhurimi dhe kërkimi i ndihmës) të adresuara krijesave, janë e kundërta e tyre të adresuara Krijuesit të Lartëmadhëruar. Shëndeti i zemrës, lumturia dhe shpëtimi i saj gjendet në adhurimin vetëm të Allahut dhe në të kërkuarit ndihmë vetëm prej Tij, ndërsa sëmundja e zemrës, mjerimi dhe shkatërrimi i saj në këtë botë dhe në botën tjetër është pasojë e të adhuruarit e krijesave dhe e të kërkuarit ndihmë prej tyre.

Këndvështrimi i tetë: Allahu i Madhëruar është Gjithëzotërues, Bujari më i Madh, i Plotëfuqishëm, i Gjithëmëshirshëm. Allahu i bën bamirësi robit të Tij megjithëse nuk ia ka nevojën atij. Ai i do të mirën robit të Tij dhe ia largon atij të keqen, jo sepse ka ndonjë interes nga robi i Tij apo që të largojë ndonjë të keqe, por si mëshirë nga Ai dhe bamirësi për ta. Allahu i Madhëruar nuk i ka krijuar krijesat e Tij me qëllim që të shtojë numrin e ndihmuesëve dhe përkrahësve të Tij, apo që të krenohet me ta pasi të ketë qenë i përçmuar, as që t'a furnizojnë Atë, apo t'i bëjnë dobi Atij, a ta mbrojnë Atë. Allahu i Madhëruar thotë:

"Dhe Unë (Allahu) nuk i krijova njerëzit dhe xhinët, veçse që ata të më adhurojnë Mua. Dhe nuk dua prej tyre ndonjë furnizim dhe as nuk dua që ata të më ushqejnë Mua. Vërtet që Allahu, Ai është padyshim Gjithëfurnizuesi, Zotëruesi i fuqisë, i Përhershmi më i Fortë." [Edh Dharijat: 56-58].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

"Dhe thuaj: "Gjithë lavdërimet dhe falenderimet janë për Allahun i Cili nuk ka lindur bir dhe i Cili nuk ka asnjë shok të barabartë në Sundimin e Tij, as nuk është Ai aq poshtë sa të ketë ndihmues. Dhe lartësoje Atë me gjithë Madhësinë dhe Madhërinë!" [El Isra: 111].

Allahu i Madhëruar nuk e miqëson atë që Ai miqëson nga përrulja dhe të nënshtruarit atij, ashtu si e miqësojnë krijesat njëra-tjetrën, por Ai i miqëson miqtë e Tij nga Bamirësia e Tij, nga mëshira dhe dashuria për ta. Ndërsa njerëzit janë ashtu si thotë Allahu i Madhëruar: **"Por Allahu është më i Pasuri, ndërsa ju jeni të varfër."** [Muhamed: 38].

Njerëzit, si rezultat i varfërisë dhe nevojës së tyre i bëjnë mirë njëri-tjetrit për nevojat dhe interesat e tyre të çastit apo të mëvonshme. Sikur ata të mos e llogarisnin këtë interes, nuk do t'i bënim mirë tjetrit. Në të vërtetë, kur dikush i bën mirë një tjetri, ai ka për qëllim t'i bëjë mirë vetes së tij, duke e bërë kështu të mirën që i bën tjetrit, mjet dhe rrugë për të aritur interesin e tij. Ky i bën mirë atij duke pritur që ai t'ia shpërblejë atë në një kohë të afërt, pasi që ky është i nevojshëm për atë shpërblim, ose pret shpërblim në dorë, ose pret ndonjë lavdërim e falenderim nga ai. Edhe tjetri gjithashtu i bën mirë këtij me qëllim që të arrijë ndonjë nevojë të tij nga ky. Kështu, ai i bën mirë vetes së tij me bamirësinë që i bën tjetrit.

Ose mund të kërkojë shpërblimin nga Allahu në botën tjetër. Edhe në këtë rast ai i bën mirë vetes së tij, por duke e vonuar shpërblimin e tij për në ditën e varfërisë dhe vuajtjes së tij. Në këtë rast, ai nuk është i kritikuar, sepse në të vërtetë ai është i varfër dhe ka nevoja, gjëra të cilat janë të pandara nga ai, ndërsa plotësimi i tij është duke u përpjekur që të arrijë atë që i bën dobi atij dhe të mos bëhet i paaftë për këtë.

Allahu i Madhëruar thotë: **“Në qoftë se bëni mirë, ju do të bëni mirë për veten tuaj.”** [El Isra: 7].

Dhe thotë: **“Dhe çfarëdo që jut ë shpenzoni në bamirësi, ajo do t’ju rikthehet juve plotësisht dhe nuk do t’ju bëhet asnjë padrejtësi.”** [El Bekare: 272].

Ndërsa në një thënie të Allahut, të cilën i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) e ka transmetuar nga Zoti i tij, thuhet: **“O robët e Mi! Ju nuk mund t’a arrini dobinë Time që të mund të më bëni dobi dhe as nuk mund t’a arrini dëmtimin Tim që të mund të më dëmtoni. O robët e Mi! Ato janë vetëm veprat tuaja të cilat Unë ua regjistroj juve, pastaj ua rikthej ato (u shpërblej për to). Në qoftë se ndokush gjen mirë, atëherë të falenderojë Allahun dhe në qoftë se ndokush gjen gjë tjetër (jo të mirë), të mos kritikojë veçse veten e tij!”** [E transmeton Muslimi (2577)].

Pra krijesa nuk ka për qëllim të të bëjë dobi ty së pari, por ai ka për qëllim të përfituarit prej teje, ndërsa Allahu i Madhëruar dëshiron dobinë tënde dhe jo të përfituarit nga ti. Dobia e Allahut për ty është e plotë dhe e pastër nga dëmtimi, ndryshe nga qëllimi i krijesave në të vepruarit në interesin tënd, pasi që në të mund të ekzistojë edhe dëmtim për ty, qoftë edhe duke mbajtur mburrjen dhe të lavdëruarit e tij për të mirën që të ka bërë.

Medito në këtë, sepse perceptimi i kësaj të ndalon nga të shpresuarit tek krijesat, apo që të sillesh me to ashtu si i takon Allahut, apo që të kërkoresh nga ato dobi, largim dëmi apo lidhje të zemrës me to. Kjo sepse ata kërkojnë të përfitojnë prej teje dhe jo vetëm dobinë tënde.

Kjo është gjendja e të gjitha krijesave me njëri-tjetrin. Kjo është gjendja e birit me babanë e tij dhe anasjelltas, e bashkëshortit me bashkëshorten e tij dhe anasjelltas, e skllavit me padronin e tij dhe anasjelltas, ortakut me ortakun e tij dhe anasjelltas.

I lumturi dhe i zgjuari është ai i cili bashkëpunon me ta (krijesat e tjera) për Hir të Allahut të Lartësuar dhe jo për hir të tyre, u bën mirë atyre për Hir të Allahut, i frikësohet Allahut në të drejtat e tyre dhe nuk i ka frikë ata bashkë me Allahun, shpreson shpërblimin e Allahut me të mirën që u bën atyre dhe nuk shpreson tek ata bashkë me Allahun, i do ata për shkak të dashurisë për Allahun dhe nuk i do ata bashkë me Allahun. Ashtu si thonë miqtë e Allahut: **“Ne po ju ushqejmë vetëm për Fytyrë të Allahut. Ne nuk duam prej jush as shpërblim dhe as falenderime.”** [El Insan: 9].

Këndvështrimi i nëntë: Robi i krijuar nuk e njeh dobinë tënde vetëm pasi t’ia tregojë atë Allahu i Madhëruar. Ai nuk mundet t’a sjellë ty atë veçse pasi Allahu t’i japë mundësi atij dhe as nuk e dëshiron atë për ty deri sa Allahu të krijojë tek ai dëshirë dhe vullnet për të. Kështu që e gjithë çështja i kthehet Atij nga i Cili ajo filloi dhe Allahu është Ai, në Dorën e të Cilit është e gjithë e mira dhe tek Ai kthehet e gjithë çështja.

Kështu që të lidhurit e zemrës me dikë tjetër në vend të Tij, me shpresë, frikë, mbështetje dhe adhurim është dëm i padiskutueshëm në të cilin nuk ka asnjë pikë dobie. Edhe nëse me të ndodh që të ketë ndonjë përfitim, atë e ka caktuar vetëm Allahu i Madhëruar, e ka mundësuar dhe e ka lehtësuar atë.

Këndvështrimi i dhjetë: Shumica e krijesave dëshirojnë plotësimin e nevojave të tyre nga ti edhe nëse kjo gjë e dëmton fenë dhe dynjanë tënde. Qëllimi i tyre është plotësimi i nevojave të tyre, edhe në llogari të dëmtimit tënd, ndërsa Zoti i Lartëmadhëruar e do atë të mirë vetëm për ty. Me bamirësinë tek ty, Ai ka për qëllim dobinë për ty, jo për interesin e Tij dhe po kështu edhe me largimin e të keqes nga ti. Atëherë si mund t’a lidhësh dëshirën tënde, shpresën tënde dhe frikën tënde me dikë tjetër në vend të Tij?!

Përmbledhja e gjithë kësaj është që ta dish se: “Sikur të gjitha krijesat të bashkoheshin që të sillnin ndonjë dobi ty, ata nuk do të të bënin dobi veçse me atë që Allahu e ka shkruajtur për ty. Dhe sikur të gjitha ato të bashkoheshin që të të bënin ndonjë të keqe, ata nuk do të të dëmtonin aspak përveç asaj që Allahu e ka shkruar kundër teje.”

Allahu i Madhëruar thotë:

"Thuaj: "Kurrë nuk do të na ndodh gjë neve, përveç asaj që Allahu ka përcaktuar për ne. Ai është Ndhmuesi dhe Mbrojtësi ynë." Dhe tek Allahu le të mbështeten plotësisht besimtarët." [Et Teube: 51].

Përmbyllje e këtij kapitulli

Përderisa njeriu, madje çdo i gjallë që lëviz me vullnetin e tij nuk ndahet nga të njohurit, dëshira dhe të vepruarit sipas asaj dëshire. Ai ka një qëllim të cilin synon ta arrijë dhe rrugë e mjete të cilat e ndohmojnë atë për të arritur qëllimin e tij. Ai mjet një herë mund të jetë nga vetë ai dhe një herë tjetër nga diçka tjetër jashtë tij dhe e ndarë nga ai. Ndërsa një herë tjetër, ai mjet mund të jetë nga ai dhe nga diçka tjetër jashtë tij gjithashtu. Kështu që i gjalli është i predispozuar që të synojë diçka, ta dëshirojë atë, të ndihmohet me diçka tjetër dhe të mbështetet tek ajo për të arritur synimin e tij.

Synimi është dy llojesh:

- 1.Synim i vetë një objekti për ta arritur atë.
- 2.Synim për të arritur një objekt tjetër ndërmjet këtij të parit.

Edhe ndihmuesi është dy llojesh:

- 1.Ndhmues më vete.
- 2.Ndhmues pasues i të parit dhe ndërmjetës për tek ai.

Kështu kemi katër gjëra: Synim më vete dhe synim ndërmjetës, ndhmues më vete dhe ndhmues ndërmjetësues.

Ndërsa zemra duhet patjetër që të ketë një të kërkuar tek i cili ajo qetësohet dhe e do atë me të gjithë dashurinë e saj.

Ajo duhet të ketë gjithashtu një mjet ndërmjetësues që të lidhet me të dhe të ndihmohet nga ai për arritjen e synimit të saj. Ndërsa Ndhmuesi duhet thirrur e lutur. Prandaj adhurimi dhe kërkimi i ndihmës shpeshherë janë të pandara nga njëra-tjetra. Tek Ai i Cili zemra mbështetet në rizkun e saj, në kërkimin e ndihmës dhe në interesin e saj, Atij ajo i nënshtrohet, i përulet, i përkushtohet dhe e do atë, për këtë arsye, edhe nëse nuk e do atë në vetvete. Megjithëse gjendja mund të ndryshojë dhe mundet që ajo ta dojë atë në vetvete (dhe jo për ndërmjetësues) dhe ta harrojë atë që ka pasur për qëllim nga ai.

Ndërsa atë të cilin zemra e do, e dëshiron dhe e synon, ndodh që të mos ndihmohet me të por të kërkojë ndihmë nga dikush tjetër kundër tij. Si shembulli i atij i cili do

pasuri, pushtet apo ndonjë grua, në qoftë se ai e di se i dashuri i tij është i mundshëm dhe ka fuqi për të siguruar synimin e tij, atëherë ai i kërkon ndihmë atij dhe kështu bashkon mes dashurisë për të dhe të kërkuarit ndihmë nga ai.

Pra këtu janë katër lloje:

1. Dikush që duhet për vetë veten e tij dhe për qënien e tij, të cilit i kërkohet ndihmë vetë atij. Ky është edhe lloji më i lartë dhe kjo gjë nuk i takon veçse Allahut të Madhëruar. Ndërsa të tjerët përveç Allahut të Madhëruar duhet të duhen pas dhe si rezultat i dashurisë për Allahun, dhe të ndihmohesh me to nga fakti i të qenurit e tyre mjet dhe sebeb për të arritur synimin.
2. Diçka që duhet jo për veten e saj, por për diçka tjetër dhe gjithashtu kërkohet ndihmë nga ajo. Shembull për këtë është dikush që duhet dhe ka mundësi ta realizojë synimin e atij që e do atë.
3. Diçka e dashur por ndihmohesh me diçka tjetër kundër asaj.
4. Diçka me të cilën ndihmohesh por vetë atë nuk e do.

Nëse mësohet kjo, bëhet e qartë se cili prej këtyre katër llojeve është më i merituari për t'u adhuruar dhe për t'u kërkuar ndihmë prej tij, dhe se dashuria për dikë tjetër dhe të kërkuarit ndihmë nga ai, nëse nuk janë mjet për të arritur dashurinë për të dhe të kërkuarit ndihmë nga ai, atëherë do të jenë të dëmshme për robin dhe prishja e tyre do të jetë shumë më e madhe se rregullimi i tyre!

Allahu është i Vetmi Ndihmues dhe Atij i mbështetemi!

Kurani Fisnik i përmban ilaçet e zemrës dhe kurat për të gjitha sëmundjet e saj

Allahu i Madhëruar thotë:

"O njerëz ! Ju ka ardhur juve një këshillë e mirë nga Zoti juaj (Kurani) dhe shërim për atë që ndodhet në gjokse, udhëzim dhe mëshirë për besimtarët."

[Junus: 57].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

"Ne kemi zbritur nga Kurani atë që është shërim e mëshirë për ata që besojnë, ndërsa të padrejtëve (idhujtarëve e mohuesëve) ai nuk u shton veçse humbje."

[El Isra: 82].

E pamë më parë se sëmundjet e zemrës përmblihen në dy lloje kryesore; sëmundjet e dyshimeve e dilemave dhe sëmundjet e epsheve e dëshirave.

Ndërsa Kurani është shërim dhe kurë për të dyja llojet e sëmundjeve të zemrës, sepse ai përmban argumente e prova të prera dhe kriterin e të vërtetës nga e kota, me të cilat hiqen dhe zhduken sëmundjet e dyshimeve dhe dilemave shkatërruese të dijes dhe përfytyrimit e perceptimit, dhe kështu ajo zemër i sheh gjërat ashtu siç janë në realitet.

Dhe nuk ka nën hijen e qiellit ndonjë libër që t'i përfshijë argumentet dhe provat për synimet e larta prej Teuhidit, pohimit të Atributeve të Allahut, pohimit të ringjalljes, profetësive dhe refuzimin e sekteve e bindjeve të ndryshme të pavërteta dhe e ideve të prishura, nuk ka libër si Kurani për përfshirjen e këtyre në të.

Kurani i siguron të gjitha këto dhe i përfshin ato në formën më të plotë, më të mirë, më të afërt (të lehtë) për t'u kuptuar dhe më të qartë në elokuencë (të shprehur).

Ai është shërim real, nga të gjitha sëmundjet e dyshimeve dhe dilemave. Por kjo është në varësi të të kuptuarit e tij dhe në njohjen e qëllimit të tij. Kështu që, atij të cilit Allahu ia dhuron këtë gjë, ai e sheh të vërtetën dhe të kotën me syrin e zemrës së tij, ashtu siç e sheh natën dhe ditën.

Ndërsa librat e tjerë për veç tij, prej librave të njerëzve, ideve dhe logjikës së tyre sillen mes shkencave të ndryshme të cilat nuk janë të besueshme dhe të sigurta, por vetëm idera dhe imitime, apo supozimeve të pavërteta të cilat nuk të bëjnë dobi nga e vërteta, apo gjërave të sakta të cilat nuk i bëjnë ndonjë dobi zemrës, apo njohurive të sakta, rruga e njohjes së të cilave është e vështirë, fjala rreth tyre e gjatë dhe dobia e tyre e paktë.

Ato janë si mishi i një deveje të thatë në majën e një mali me gropa, në të cilin nuk ka fushë, që të kullosë dhe as fuqi në të që të lëvizë.

Gjëja më e mirë që mund të thonë skolastikët (mutekelimunët) e të tjerë, ajo gjendet në Kuran me aprovimin më të saktë dhe me shpjegimin më të bukur, kështu që ata nuk kanë veçse stërmundime e shtrëngime, stërzgjatje e pështjellime, siç thuhet:

Sikur në këtë botë të mos ishte garimi, nuk do të ishin përpiluar
Librat e polemikave, as voluminozët e as të përmbledhurit
Atyre ju duket se zgjidhin probleme
Por me ato që kanë përpiluar veçse shtojnë problem

Këta pretendojnë se me librat që kanë shkruar largojnë dyshimet dhe i zgjidhin ato, por i zgjuari dhe i mprehti e di se dyshimet e dilemat janë shtuar edhe më shumë me përpilimin e atyre librave.

Ndaj është absurde që të mos arrihet shërimi, udhëzimi, dija dhe siguria nga Libri i Allahut të Lartëmadhëruar dhe nga fjala e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), e të arrijë nga fjala e këtyre të hutuarëve të cilët janë në dilemë e në dyshim, për të cilët ai që meditoi në fundin e tyre dhe cakun ku ata arritën, tha:

**Caku i mendjes njerëzore ishte i kufizuar!
Shumica e përpjekjeve të njerëzve ishte humbja!
Shpirtrat tonë ishin të vetmuar në trupat tanë!
Përfundimi i dynjasë sonë ishte dhimbje e mjerim!
Nuk përfituam nga kërkimi gjatë gjithë jetës sonë,
veçse grumbulluam në të: “thuhet” dhe “thanë”!**

Pastaj thotë: “I studiova të gjitha shkencat e skolastikës dhe metodologjitë filozofike, por nuk gjeta në to shërim për të sëmurin dhe as shuarje të etjes për të eturin. Ndërsa rrugën më të mirë gjeta rrugën e Kuranit: për pohimin e Atributeve të Allahut, lexoj: **“I Gjithëmëshirshmi qëndroi mbi Arsh.”** [Ta ha: 5]. **“Tek Ai ngjitet fjala e mirë dhe puna e mirë e lartëson atë (e ngre fjalën e mirë tek Allahu).”** [Fatir: 10].

Dhe për mohimin e mangësive nga Ai, lexoj: **“Asgjë nuk është si Ai”** [Esh Shura: 11]. **“Dhe ata nuk mund ta përfshijnë atë me dijen e tyre.”** [Ta ha: 110].

Dhe kushdo që provon ashtu si provova unë, ka për të njohur atë që njoha edhe unë.”

Kjo është fjala dhe shprehja e tij në librat e tij të fundit, dhe është e njohur se ai ka qenë më i dituri i kohës së tij në shkencën e skolastikës dhe filozofisë*. [*Ka për qëllim imam Er Razi-n, dijetarin e Tefsirit, i cili e ka thënë këtë fjalë në një testament të tij para vdekjes, dhe imami ynë, Ibën el Kajim filloi pikërisht aty ku përfundoi imam Er Razi]. Edhe shumë të tjerë kanë thënë fjalë të ngjashme me këtë, dhe ato i kemi përmendur në librin “Es Savaik el Mursele”, e në libra të tjerë.

Ndërsa disa njohës të fjalëve të këtyre (mutekeliminëve) kanë thënë: “Rezultati i çështjes së mutekeliminëve – skolastikëve është mëdyshja dhe rezultati i çështjes së sufive është lajthitja. Ndërsa Kurani të shpie ty te vetë siguria në të gjitha këto çështje të cilat janë çështjet më të larta të robëve. Për këtë shkak, atë (Kuranin) e ka

zbritur Ai i Cili e foli atë dhe e bëri atë shërim për ato që gjenden në gjokse, udhëzim dhe mëshirë për besimtarët.

Sa i përket kurimit të tij për sëmundjen e epsheve e dëshirave; këtë ai e bën me urtësinë që gjendet në të, me këshillën e bukur, me përgëzim e kërcënim, me nënvlerësim të dynjasë dhe zgjim të interesit për botën tjetër, me prurjen e shembujve e të historive në të cilat ka mësim dhe këshillë. Ai (Kurani) e nxit zemrën e shëndoshë, kur ajo i sheh këto, në atë që i bën dobi asaj në këtë botë dhe në botën tjetër, si dhe e largon atë nga ajo që i bën dëm asaj. Kështu, zemra bëhet dëshiruese dhe dashuruese e udhëzimit të drejtë dhe urryese e shtrembërimit dhe shturjes.

Pra, Kurani është heqës i sëmundjeve që i kanosen dëshirave të prishura, duke e rregulluar zemrën dhe si rrjedhojë rregullohet edhe dëshira e njeriut dhe ai kthehet në natyrshmërinë e tij me të cilën është krijuar. Dhe si rrjedhojë atij i rregullohen veprat e tij të cilat njeriu i kryen me vullnetin e tij, ashtu si edhe trupi kthehet në shëndetin dhe rregullimin e tij të gjendjes normale, duke mos pranuar asgjë tjetër përveç të vërtetës, ashtu si edhe foshnja nuk pranon asnjë lloj ushqimi përveç qumështit të nënës.

Kështu, zemra ushqehet me besim dhe Kuran, me atë që e kultivon atë, e forcon, e ndihmon, e gëzon, e lumturon dhe e bën atë aktive, njësoj si ushqehet edhe trupi me atë që e rrit dhe e forcon atë.

Ç'donjëri prej trupit dhe zemrës kanë nevojë të kultivohen që të rriten e të shtohen, deri sa të plotësohen e të shëndoshen. Ashtu si ka nevojë trupi të kultivohet e ushqehet me ushqime të dobishme dhe të ruhet nga ushqimet e dëmshme, në atë mënyrë që nuk mund të zhvillohet veçse duke i dhënë atij atë të dobishmen dhe duke i ndaluar atë të dëmshmen, po kështu edhe zemra nuk mund të kultivohet, as të zhvillohet dhe as nuk mund të plotësohet shëndeti i saj veçse me këtë gjë.

Dhe nuk ka rrugë për arritjen e kësaj, veçse nga Kurani i ndershëm, e nëse dikush mund të arrijë ndonjë gjë të pakët prej kësaj nga ndonjë rrugë tjetër, ajo është shumë e rrallë dhe e pakët, me të cilin ai nuk arrin synimin e tij të plotë.

Po kështu edhe të mbjellat nuk mund të kultivohen veçse me këto dy gjëra (ushqimi i dobishëm dhe ruajtja nga ushqimi i dëmshëm), prandaj themi: U kultivuan të mbjellat dhe u poqën.

Dhe përderisa zemra nuk mund të ketë jetë dhe lumturi veçse me kultivimin dhe pastrimin e saj, atëherë është e domosdoshme që të flasim për këtë dhe atë, ndaj themi:

Kultivimi i zemrës

Kultivimi në kuptimin gjuhësor është zvillimi dhe rritja e trupit të diçkaje dhe plotësimi e pjekja e saj. Ndaj thuhet: “u kultivua diçka”, kur ajo rritet e zhvillohet. Allahu i Madhëruar thotë: **“Merr sadaka (lëmoshë e zekat) nga pasuritë e tyre me qëllim që t’i pastrosh dhe t’i kultivosh ata me të.”** [Et Teube: 103]. Kështu, ka bashkuar mes të dyja atyre: pastrimit dhe kultivimit, për shkak se ato janë të pandara nga njëra-tjetra.

Kjo sepse ndotësia e shkaktuar në zemër nga gjynahet dhe kundravajtjet janë njësoj si përzierjet e prishura e të këqija në trup dhe si bari i keq në fushën e të mbjellave, apo si përzierjet dhe ndotësitë e arit, argjendit, tunxhit dhe hekurit. Ashtu sikur trupi kur spastrohet nga përzierjet e këqia dhe fiton forcën e tij natyrale e qetësohet, pastaj kryen funksionin e tij pa ndonjë problem apo pengesë, dhe kështu trupi është kultivuar, po kështu edhe zemra kur spastrohet nga gjynahet me pendim, në këtë rast ajo është zbrazur nga përzierjet e këqia, ka fituar fuqinë e saj, vullnetin për të mirën dhe është qetësuar e ka shpëtuar nga tërheqësit e prishur e të ndytë. Ajo është kultivuar, zhvilluar, fuqizuar dhe forcuar. Është ulur mbi karrigen e sundimit të saj dhe vendimet e saj zbatohen mbi nënshtetasit e saj të cilët e dëgjojnë dhe i binden asaj. Pra nuk ka rrugë për kultivimin e zemrës veçse pas pastrimit të saj, siç thotë Allahu i Madhëruar:

“Thuaji besimtarëve që të ulin prej shikimeve të tyre (nga të vështruarit e gjërave të ndaluara) dhe t’i ruajnë vendet e turpit. Kjo është më e pastër për ta (për kultivimin e tyre). Vërtet që Allahu është më i Mirënjohur për çfarë veprojnë ata.” [En Nur: 30]. Këtu, Allahu i Madhëruar e ka përmendur kultivimin pas uljes së shikimit dhe ruajtjes së vendeve të turpshme.

Për këtë shkak, ulja e shikimit nga të vështruarit në gjërat e ndaluara rezulton detyrimisht në tre dobi me rrezik të madh dhe vend të lartë:

Dobia e parë: Ëmbëlsia e besimit dhe shijimi i tij, gjë e cila është më e ëmbël, më e mirë dhe më e shijshme nga ajo prej të cilës ke larguar syrin dhe e ke ulur vështrimin për Hir të Allahut të Madhëruar. Por kushdo që lë diçka për Hir të Allahut, Allahu ia zëvendëson atë me më të mirë se ajo.

Trupi është i lidhur me dashurinë për të vështruar gjërat e bukura, ndërsa syri është korrier i zemrës. Kështu, zemra dërgon korrierin (zbuluesin) e saj për të parë se ç’gendet atje tej dhe nëse ai e njofton atë për gjetjen e diçkaje të bukur e të mirë, atëherë ajo lëviz me dëshirë e mallëngjim për të dhe shpeshherë lodhet dhe e lodh korrierin dhe të dërguarin e saj, siç thuhet:

**Kur ti e dërgon shikimin për zemrën tënde zbulues
Pas asaj dite do të të lodhin vështrimet e shumta
Por ti ke parë diçka të cilën të gjithën nuk mund ta zotërosh
Madje as nga një pjesë e së cilës nuk mund të durosh!**

Në qoftë se korrieri pushon së zbuluari e së kulloturi, atëherë zemra qetësohet dhe lehtësohet nga çmimi i kërkesës dhe dëshirës. Ndaj, kushdo që i lëshon shikimet e tij të çastit, pendesa e tij do të jetë e vazhdueshme. Sepse shikimi lind dashurinë; fillon një lidhje me të cilën zemra lidhet me atë që ka parë syri, pastaj kjo lidhje forcohet për t'u bërë passion i cili pushton zemrën tërësisht, pastaj forcohet edhe më shumë për t'u bërë dashuri e zjarrtë e cila i ngjitet zemrës ashtu si i ngjitet i dashuruari dhe nuk i ndahet asaj me të cilën ka rënë në dashuri. Më pas forcohet kjo lidhje edhe më shumë për të kaluar në një dashuri të tepruar, dhe forcëhet edhe më shumë për t'u bërë marrëzore, duke kaluar në një gradë ku zemra mbështillet dhe ajo (dashuria) futet brenda saj si në këllëf. Pastaj forcohet edhe më shumë për të kaluar në skllavërim dhe adhurim të asaj që dashuron. Ndaj ai bëhet skllav i dashurisë, nëse e adhuron atë, ndërsa skllavi i Allahut është robi i Allahut.

Kështu që zemra bëhet skllav i asaj e cila nuk e meriton që të jesh skllav i asaj dhe e gjitha kjo është rezultat i krimit të bërë nga shikimi. Në këtë rast zemra bie në skllavëri dhe bëhet skllave pasi ka qenë mbretëreshë dhe e burgosur pasi ka qenë e lirë. Ajo fillon të ankohet për syrin dhe të shfaqë pakënaqësi për të, ndërsa syri i thotë: “Unë jam korrieri dhe i dërguari yt. Ti je ajo që më dërgove.”

Por sigurisht që me këtë sprovohen zemrat e zbrazura nga dashuria për Allahun dhe nga sinqeriteti për Të. Zemra duhet patjetër që të lidhet me diçka apo dikë të dashur të saj, dhe në qoftë se i dashuri i saj nuk është vetëm Allahu, i Adhuruari i saj dhe Hyjnia i saj, atëherë ajo patjetër që do të bëhet kllave e diçkaje tjetër dhe adhuruese e saj.

Allahu i Madhëruar, për Jusufin e sinqertë (alejhis selam), ka thënë:

“Kështu që, me qëllim që Ne të largonim prej tij të keqen dhe veprën e ligë (të marrëdhënieve të paligjshme me të). Me të vërtetë që ai ishte një prej robëve Tanë të zgjedhur e të udhëzuar.” [Jusuf: 24].

Përderisa gruaja e ministrit ishte idhujtare, ajo ra në të dhe tentoi t'i vërsulej megjithëse e kishte një burrë, por përderisa Jusufi (alejhis selam) ishte i sinqertë me Allahun e Madhëruar, ai shpëtoi nga kjo gjë megjithëse ishte një djalë i ri, i pamartuar, i huaj dhe i sunduar.

Dobia e dytë: Në uljen e shikimit (nga gjërat e ndaluara) gjendet drita e zemrës dhe saktësia e mprehtësisë.

Ebu Shuxha el Kermani thotë: **“Kushdo që e kultivon aparencën e tij me ndjekjen e sunetit dhe të fshehtën e tij me vazhdimësinë e mbikqyrjes së Allahut, që e ndalon veten e tij nga epshet, e ul shikimin e tij nga të vështruarit e gjërave të ndaluara dhe nuk ha veçse hallallin, mprehtësia dhe vizioni (përfytyrimi) i tij nuk gabon kurrë.”**

Allahu i Madhëruar, pas përmendjes së historisë së popullit të Lutit dhe çfarë ndodhi me të, tha:

“Sigurisht që këtu ka argumente (prova) për ata që shohin, që kuptojnë e që nxjerrin mësimë.”

Këta janë ata të mprehtët, të cilët janë larguar dhe kanë shpëtuar nga shikimi i ndaluar dhe nga vepra e ulët.

Ndërsa pas urdhërimit të besimtarëve me uljen e shikimit dhe ruajtjes së vendeve të turpërimit, Allahu i Madhëruar thotë: **“Allahu është Drita e qiejve dhe e tokës.”** [En Nur: 34].

E fshehta e këtij lajmi është: se shpërblimi është sipas llojit të punës; kushdo që e ul shikimin nga të vështruarit në atë që Allahu ia ka ndaluar atij, Allahu ia zëvendëson atij me atë që është nga lloji i tij, por shumë më të mirë se ai. Ashtu si njeriu e mban dritën e shikimit të tij nga vështrimi në gjërat e ndaluara, po kështu Allahu ia lëshon atij dritën e mendjehollësisë dhe të zemrës së tij, kështu që ai sheh me shikimin e tij atë që nuk mund ta shohë ai i cili e ka lëshuar shikimin e tij dhe nuk e ka ruajtur atë nga ndalesat e Allahut të Lartësuar. Kjo është një gjë të cilën njeriu e ndjen nga vetja e tij, pasi që zemra është si pasqyrë, ndërsa epshi është si ndryshku në të. Nëse pasqyra pastrohet nga ndryshku, atëherë trupat në të shfaqen ashtu si janë në realitet, e në të kundërt, në të nuk shfaqen pasqyrimet e sendeve, dhe në këtë rast, dija dhe fjala e atij njeriu të atillë është prej të kotës dhe hamendësisë.

Dobia e tretë: Fuqia e zemrës, vendosmëria dhe trimëria e saj. Me fuqinë e zemrës, Allahu i jep njeriut pushtetin e triumfit ashtu si i ka dhënë pushtetin dhe fuqinë argumentuese me dritën e saj (zemrës), duke iu bashkuar kështu dy pushtete dhe në këtë rast, djalli largohet dhe ia mbath larg nga ai, siç thuhet në një thënie të të parëve: “Ai i cili e kundërshton epshin e tij, djalli ka frikë edhe nga hija e tij.”

Për këtë shkak, ndjekësin e epsheve e gjen të përçmuar, të poshtëruar, të nënshtruar dhe të turpëruar, gjëra të cilat Allahu i ka caktuar për atë që e kundërshton Atë.

Allahu i Madhëruar i ka dhënë krenari atij i cili i bindet Atij dhe i ka dhënë përçmim atij i cili e kundërshton urdhërin e Tij. Allahu i Madhëruar thotë:

“E gjithë krenaria, fuqia dhe lavdia është vetëm për Allahun, për të Dërguarin e Tij dhe për besimtarët.” [El Munafikun: 8].

Allahu i Madhëruar thotë: **“As mos u ligështoni, as mos u dëshpëroni dhe do të jeni fitimtarë, në qoftë se me të vërtetë jeni besimtarë.”** [Al Imran: 139].

Dhe thotë: **“Kushdo që kërkon lavdi e fuqi, atëherë (ta dijë) se e gjithë lavdia, krenaria e fuqia i takon vetëm Allahut...”** [Fatir: 10]. D.m.th: kushdo që e kërkon lavdinë, ta kërkojë atë me bindje ndaj Allahut; me fjalë të bukur dhe punë të mirë.

Një prej selefëve ka thënë: “Njerëzit e kërkojnë lavdinë e krenarinë para dymbeve të mbretërve, por nuk e gjejnë atë veçse në bindjen ndaj Allahut.”

Ndërsa El Hasen el Basri ka thënë: **“Edhe në qoftë se atyre u hingëllinë kuajt dhe iu kërcasin mushkat, por përçmimi i gjynaheve të tyre është në zemrat e tyre, sepse Allahu i Madhëruar ka vendosur që të poshtërohen ata që e kundërshtojnë Urdhërin e Tij.”**

Dhe kjo, sepse ai i cili i bindet Allahut, atë Allahu e miqëson dhe atë që miqëson Allahu, Ai nuk e poshtëron kurrë atë, ashtu si thuhet edhe në duanë e kunutit: **“Nuk mund të poshtërohet ai, të cilin Ti e ke miqësuar dhe nuk mund të ketë krenari e lavdi ai, të cilin Ti e ke armiqësuar.”** [Hadith i saktë. E ka transmetuar Tirmidhiu (464), Ebu Daudi (1425), Nesai (1745), Ibën Maxheh (1178) dhe Ahmedi (1/199); nga transmetimi i Hasen ibën Ali (Allahu qoftë i kënaqur me ta!). Shejh Albani e ka konsideruar të saktë].

Qëllimi ynë është: se kultivimi i zemrës qëndron në të pastruarit e saj së pari, ashtu si edhe kultivimi i trupit qëndron në të pastruarit e tij nga përzierjet e ndyta e të prishura. Allahu i Madhëruar thotë:

“Dhe pot ë mos kishte qenë Mirësia e Allahut mbi ju, asnjë prej jush nuk do të kishte qenë kurrë ndonjëherë i pastër prej gjynaheve. Por Allahu pastron (udhëzon, kultivon) atë që Ai do dhe Allahu është Gjithëdëgjues, i Gjithëditur.” [En Nur: 21].

Këtë gjë Allahu e ka përmendur pas përmendjes së ndalimit të prostitucionit, shpifjes dhe martesës së imorales, gjë e cila tregon se kultivimi bëhet duke iu larguar gjynaheve.

Për këtë argumenton gjithashtu edhe Fjala e Allahut të Madhëruar për ata që shkojnë të vizitojnë ndokë në shtëpinë e tij, ku thotë: **“E nëse ju thuhet juve kthetuni, atëherë kthetuni. Kjo është më e pastër për ju.”** [En Nur: 28].

Kur ata urdhërohen për t’u kthyer që të mos shohin ndonjë gjë, që i zoti i shtëpisë nuk dëshiron ta shohin atë, kthimi i tyre është më i pastër për ta, ashtu si edhe ulja e shikimit dhe mbyllja e syve është më e paqshme për njeriun.

Allahu i Madhëruar thotë: **“Padyshim se ka fituar ai i cili e ka kultivuar (pastruar) veten, dhe kujton në lavdërim Emrin e Zotit të tij dhe plotëson faljen e namazit.”** [El Aala: 14-15].

Ndërsa për Musën (alejhis selam), kur ai dialogoi me Faraonin, Allahu thotë: **“Dhe thuaj atij: “A do ta pastrosh veten?”** [En Naziat: 18].

Allahu i Madhëruar gjithashtu thotë: **“Mjerë për idhujtarët! Ata të cilët nuk e japin zekatin.”** [Fusilet: 6-7].

Shumica e dijetarëve të tefsirit prej selefëve dhe pas tyre, për zekatin e përmendur në këtë ajet, kanë thënë: “Ai është Teuhidi; dëshmia se nuk ka të adhuruar tjetër (me të drejtë) përveç Allahut dhe besimi me të cilin pastrohet dhe kultivohet zemra. Ai zekat përfshin refuzimin e çdo hyjnizimi tjetër, nga zemra, përveç të së vërtetës, gjë e cila është pastrimi i zemrës dhe aprovimi i Hyjnizimit vetëm për Allahun e Lartësuar. Kjo është origjina e çdo kultivimi dhe zhvillimi, sepse të kultivuarit, edhe pse origjina e tij është zhvillimi, rritja, shtimi dhe bereqeti, por ai arrihet me heqjen e të keqes. Për këtë shkak kultivimi i përfshin të dyja këto së bashku; pasi që origjina me të cilën kultivohen zemrat dhe shpirtrat është Teuhidi – Njësimi i Allahut, ndërsa kultivimi është të pastruarit e diçkaje në subjektin e saj ose në bindje dhe njoftim të saj, siç thuhet: “E konsiderova të drejtë atë”, apo “e konsiderova të prishur”, në rast se ti e bën këtë gjë në publik, apo në bindjen tënde të brendshme.

Prej këtu, Fjala e Allahut: **“Kështu që mos ia përcaktoni vetes suaj pastërtinë.”** [En Nexhm: 32], kjo Fjalë ka kuptim të ndryshëm nga Fjala: **“Vërtet që do të ngadhënjejë ai i cili e pastron vetveten.”** [Esh Shems: 9], pasi që kuptimi i ajetit të parë është: “mos pretendoni se vetja juaj është e pastër dhe të thoni: “ne jemi të pastër, të mirë e të devotshëm”. Për këtë shkak, menjëherë pas kësaj fjale, Allahu i Madhëruar thotë: **“Ai (Allahu) e njeh mjaft mirë atë i cili i frikësohet Atij dhe i plotëson detyrimet ndaj Tij.”** [En Nexhm: 32].

A e dini se emri i “Zejnebes” ishte “Berrah – e bindur”, dhe kur i Dërguari i Allahut e mësoi këtë, tha: **“A po pastron veten e saj?!”** –Pastaj, ai (Paqja dhe Bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ia vuri asaj emrin “Zejneb” [E transmeton Buhariu (6192),

Muslimi (2141), etj.] dhe tha: **“Allahu është Ai i Cili e di se kush është i bindur e vepërmirë nga ju.”** [E transmeton Muslimi (2142), Ebu Daudi (4953); nga Zejnebe (Allahu qoftë i kënaqur me të!).]

Po kështu edhe Fjala e Allahut të Lartësuar: **“A nuk i sheh ata të cilët lakmojnë pastërtinë për vetet e tyre?!”** [En Nisa: 49]. D.m.th: besojnë se janë të pastër dhe e publikojnë këtë gjë, ashtu si pastron verifikuesi dëshmitarin dhe thotë për veten e tij ashtu si thotë ai për të.

Por pas kësaj, Allahu i Madhëruar thotë: **“Por është Allahu i Cili pastron kë do Ai.”** [En Nisa: 49]. D.m.th: Allahu është Ai i Cili e bën atë (njeriun) të pastër. Dhe po këtë kuptim ka ajeti i sipërpërmendur: **“Padyshim se ka fituar ai i cili e ka kultivuar (pastruar) veten.”** [El Aala: 14].

Dijetarët kanë rënë në kundërshtim në lidhje me vepruesin, se cili është ai, në Fjalën e Allahut: **“Vërtet që do të ngadhënjë ai i cili e pastron vetveten.”** [Esh Shems: 9], pra cili është vepruesi i pastrimit të vetes së njeriut?

Disa thonë: Veprimi kthehet tek Allahu; d.m.th: do të ngadhënjë ajo qenie të cilën e ka pastruar Allahu i Madhëruar dhe do të dështojë ajo qenie të cilën Ai e ka prishur atë.

Ndërsa disa të tjerë thonë: Veprimi i kthehet vetë atij që ngadhënjën; d.m.th: do të ngadhënjë ai i cili e pastron veten e tij (nga shirku, gjynahet, etj).

Përveç të argumentuarit e të dyja palëve me argumente nga gjuha dhe përdorimet e saj, ata argumentohen edhe me argumente të tjera, prej të cilave po përmendim:

Ata të cilët kanë zgjedhur fjalën e parë thonë: Për saktësinë e fjalës sonë argumenton hadithi i transmetuar në librat e suneneve; nga Ibën Ebi Mulejke; nga Aisha (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se ajo ka thënë: Një natë e gjeta të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe Bekimi i Allahut qofshin mbi të!) të thoshte: **“O Zoti im! Jepi vetes sime devotshmërinë e saj dhe pastroje atë, sepse Ti je më i Miri që e pastron atë. Ti je Ndhmuesi i saj dhe i Dashuri i saj.”** [E transmeton Muslimi (2722), Ahmedi (4/371), Nesai (5458)].

Kjo dua është si shpjegim për këtë ajet dhe se Allahu i Madhëruar është Ai i Cili i pastron shpirtat dhe ato bëhen të pastërta. Allahu është Ai që i pastron ato, ndërsa robi është ai që pastrohet dhe mbi të cilin bie veprimi.

Këta gjithashtu thonë: Kjo është edhe zgjedhja e përkthyesit të Kuranit, Ibën Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: **“Do të ngadhënjë ai, të cilit Allahu ia ka pastruar shpirtin.”**

Si dhe argumentime të tjera të ngjashme me këto, për të përforcuar zgjedhjen e tyre.

Ndërsa ata të cilët kanë zgjedhur fjalën e dytë thonë: Kuptimi i drejtpërdrejtë i ajetit dhe struktura e saktë e fjalisë së tij tregojnë se veprimi i kthehet atij i cili e pastron veten e tij, d.m.th: njeriut. Kjo është ajo që kuptohet nga ajeti në pamje të parë, madje nuk mund të kuptohet nga ai veçse kjo. Përdorimet gjuhësore argumentojnë pikërisht për këtë.

Përveç kësaj, Allahu i Madhëruar e ka adresuar qëllimisht ngadhënjimin tek vetë njeriu i atij shpirti, në qoftë se ai e pastron veten e tij dhe gjuha argumenton për këtë.

Kjo është edhe fjala e shumicës së dijetarëve të tefsirit, madje edhe e vetë shokëve (pasuesëve apo nxënësve) të Ibën Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

Katade ka thënë: Fjala e Allahut: **“Vërtet që do të ngadhënjë ai i cili e pastron vetveten.”** d.m.th: **Kushdo që vepron mirë, ai e pastron veten e tij me bindjen ndaj Allahut të Madhëruar.”**

Ai (Katade) gjithashtu ka thënë: **“Do të ngadhënjë ai i cili e ka pastruar e kultivuar veten e tij me punë të mira.”**

Ndërsa El Hasen el Basri ka thënë: **“Do të ngadhënjë ai i cili e pastron veten e tij duke e rregulluar atë dhe duke e angazhuar me bindje ndaj Allahut. Dhe është i dështuar ai i cili e shkatërron veten e tij dhe e angazhon atë me mëkate dhe kundërshtim të Urdhërit të Allahut të Lartësuar.”**

Ibën Kutejbe ka thënë: **“Me këtë ajet është për qëllim ai i cili e pastron veten e tij, d.m.th: e kultivon dhe e ngre atë me bindje, vepra të mira, sadaka (lëmoshë) dhe bamirësi.** Ndërsa Fjala e Allahut: **“Dhe është i dështuar ai i cili e prish vetveten.”** d.m.th: **e mangëson dhe e poshtëron atë me lënien e punës së mirë dhe kryerjen e gjynaheve. Dhe kështu është gjendja e të prishurit, gjithnjë i poshtëruar, me personalitet të turbullt dhe me kokë të ulur.**

Këto dy mendime janë të njohura në lidhje me komentimin e këtij ajeti. Por ekziston edhe një fjalë e tretë, se kuptimi i tij është: **“Ka dështuar ai i cili e ka shkelur dhe prishur veten e tij me të mirët, por që nuk është prej tyre.”** Këtë e ka thënë El Vahidi, i cili vazhdon të thotë: **“Domethënia e kësaj është se ai e ka fshehur veten e tij në mesin e vepërmirëve, për t’u dukur në sy të njerëzve sikur është prej tyre, por në të vërtetë ai është pushtuar nga diçka tjetër të ndryshme nga ajo e të mirëve.”**

Por kjo, edhe pse në vetvete është e saktë, por që të jetë kjo për qëllim me ajetin, këtu ka vështirësi. Ajo mund të përfshihet në domethënien përgjithësuese të ajetit, pasi që ai i cili e shkel dhe e prish veten e tij me mëkate, ai e shkel atë edhe kur i bashkohet vepërmirëve në mesin e tyre.

Dhe Allahu i Madhëruar e di më mirë!